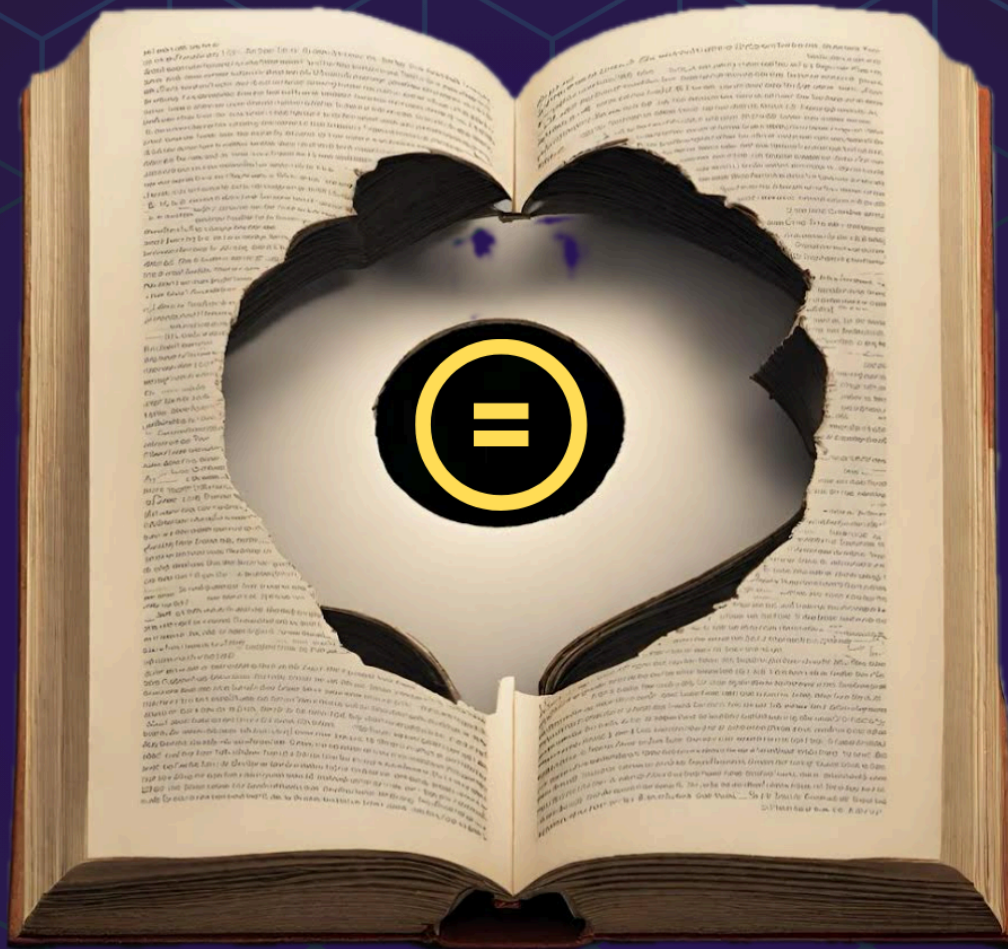

CIBERASSETJAMENT

BUIT LEGAL

Una Mirada Profunda a la Llei
Penal del Menor a l'Era Digital

Thyssen

"La responsabilidad penal de los menores es una cuestión compleja que debe abordarse con empatía y comprensión de las circunstancias individuales." - **Barack Obama**

AGRAÏMENTS

Aquest treball de recerca no s'hauria pogut dur a terme sense unes determinades persones que m'han ajudat a completar-lo amb el seu recolzament, coneixements i dedicació.

Vull agrair especialment a Jerónimo Enrique Gómez, fiscal de menors de Girona, per la seva orientació constant i consells experts, que van ser una font d'inspiració i guia al llarg de tot el procés. A més, vull destacar la seva generositat per brindar-me accés a la secció de fiscalia de menors del Palau de Justícia de Girona, cosa que ha estat essencial per a l'èxit d'aquest projecte.

Al meu tutor, que m'ha donat suport i m'ha ajudat en els aspectes formals del treball.

A la Mariona Rigall, per la seva inestimable ajuda i immensa paciència.

I, per finalitzar, els meus pares pel seu gran ajut incondicional i pel seu gran suport.

RESUM

Aquest treball de recerca planteja una profunda exploració de l'evolució de la legislació referent al ciberassetjament i els menors. Es posa especial èmfasi en la necessitat d'incloure el ciberassetjament en la legislació. Així, aquest treball de recerca no només analitza les complexitats legals entorn del ciberassetjament, sinó que també presenta solucions concretes i innovadores per a la seva prevenció i abordatge en l'àmbit institucional i legal. La proposta de llei o reforma legislativa del Codi Penal i La Llei Orgànica de la Responsabilitat Penal del Menor i les modificacions a les NOFC apunten a crear un marc més eficient i sensibilitzat per afrontar aquesta realitat en l'era digital actual amb l'objectiu de fomentar un entorn educatiu segur i respectuós.

A més de l'objectiu immediat de millorar la legislació actual, també es busca donar-los un futur. Això implica la implementació efectiva de les modificacions proposades, assegurant la seva continuïtat i adaptació als canvis futurs en la dinàmica del ciberassetjament i les seves implicacions legals.

L'educació i prevenció del ciberassetjament emergeix com a element clau. La importància de conscienciar sobre l'ús responsable d'internet i els riscos del ciberassetjament es converteix en un pilar fonamental de la proposta. Es promou una cultura de respecte i empatia entre els alumnes, fomentant un clima de convivència harmònica.

El cas d'estudi analitzat aprofundeix en la complexitat dels procediments legals relacionats amb el ciberassetjament. Des de la fase d'investigació, amb la recepció de denúncies i les diligències preliminars, fins a la fase de judici oral i execució de la sentència, s'observa una estructura sòlida però també la complexitat de gestionar aquests casos.

RESUMEN

Este trabajo de investigación plantea una profunda exploración de la evolución de la legislación en lo referente al ciberacoso y los menores. Se pone especial énfasis en la necesidad de incluir el ciberacoso en la legislación. Así, este trabajo de investigación no sólo analiza las complejidades legales en torno al ciberacoso, sino que también presenta soluciones concretas e innovadoras para su prevención y abordaje en el ámbito institucional y legal. La propuesta de ley o reforma legislativa del Código Penal y La Ley Orgánica de la Responsabilidad Penal del Menor y las modificaciones en las NOFC apuntan a crear un marco más eficiente y sensibilizado para afrontar esta realidad en la era digital actual con el objetivo de fomentar un entorno educativo seguro y respetuoso.

Además del objetivo inmediato de mejorar la legislación actual, también se busca darles un futuro. Esto implica la implementación efectiva de las modificaciones propuestas, asegurando su continuidad y adaptación a los cambios futuros en la dinámica del ciberacoso y sus implicaciones legales.

La educación y prevención del ciberacoso emerge como elemento clave. La importancia de concienciar sobre el uso responsable de internet y los riesgos del ciberacoso se convierte en un pilar fundamental de la propuesta. Se promueve una cultura de respeto y empatía entre los alumnos, fomentando un clima de convivencia armónica.

El caso de estudio analizado profundiza en la complejidad de los procedimientos legales relacionados con el ciberacoso. Desde la fase de investigación, con la recepción de denuncias y diligencias preliminares, hasta la fase de juicio oral y ejecución de la sentencia, se observa una estructura sólida pero también la complejidad de gestionar estos casos.

ABSTRACT

This research project provides an in-depth exploration of the evolution of legislation regarding cyberbullying and minors. Special emphasis is placed on the need to include cyberbullying in legislation. Thus, this research work not only analyzes the legal complexities surrounding cyberbullying, but also presents concrete and innovative solutions for its prevention and approach in the institutional and legal spheres. The proposed law or legislative reform of the Penal Code and the Organic Law of Criminal Responsibility of Minors and the amendments in the NOFC aim to create a more efficient and sensitized framework to address this reality in the current digital era with the aim of promoting a safe and respectful educational environment.

In addition to the immediate objective of improving the current legislation, it also seeks to give them a future. This implies the effective implementation of the proposed modifications, ensuring their continuity and adaptation to future changes in the dynamics of cyberbullying and its legal implications.

Education and prevention of cyberbullying emerges as a key element. The importance of raising awareness about the responsible use of the internet and the risks of cyberbullying becomes a fundamental pillar of the proposal. A culture of respect and empathy is promoted among students, fostering a climate of harmonious coexistence.

The case study analyzed delves into the complexity of legal procedures related to cyberbullying. From the investigation phase, with the receipt of complaints and preliminary proceedings, to the trial and execution of the sentence, there is a solid structure but also the complexity of managing these cases.

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ.....	1
2. MARC TEÒRIC.....	4
2.1 Dret Penal.....	4
2.2 Codi Penal.....	4
2.2.1 Estructura.....	5
2.3 Llei penal del menor.....	6
2.3.1 Antecedents de la regulació.....	6
2.3.2 Llei de 1948 de tribunals tutelars de menors.....	7
2.3.4 Llei orgànica 4/1992, reguladora de la competència i el procediment davant dels jutjats de menors.....	8
2.3.5 Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.....	9
2.3.5.1 Reformes rellevants.....	11
2.3.5.1.1 Llei Orgànica 8/2006, de 4 de desembre, de reforma de la llei de responsabilitat penal dels menors.....	11
2.3.5.1.2 Llei Orgànica 1/2014, de 13 de març, per la qual es modifica la llei de responsabilitat penal dels menors.....	11
2.3.6 Conclusió de l'evolució.....	12
2.4 El ciberassetjament.....	12
2.4.1 Concepte.....	12
2.4.2 El ciberassetjament en l'àmbit penal.....	13
2.4.2.1 Introducció.....	13
2.4.2.2 Conseqüències legals.....	13
2.4.2.3 Mesures de protecció per a la víctima.....	14
2.4.2.4 Responsabilitat penal dels menors en casos de ciberassetjament.....	16
2.4.2.5 Les penes.....	17
2.4.2.6 Responsabilitat civil dels pares.....	18
2.4.2.7 Conclusió.....	19
3. MARC PRÀCTIC.....	19
3.1 Enquesta.....	20
3.1.1 Justificació i objectiu de l'enquesta.....	20
3.1.2 Conclusió de l'enquesta.....	20
3.2 Entrevista.....	21
3.3 Estada de pràctiques a la ciutat de la justícia.....	22
3.4 Anàlisi del cas. D'un cas de ciberassetjament.....	24
3.5 Proposta de llei.....	25
3.5.1 Context i justificació.....	25
3.5.2 Proposta de llei d'elaboració pròpia.....	27

3.5.3 Què és el que s'ha modificat i la seva explicació.....	30
3.5.4 Com garantir el desenvolupament i la implementació futura de la proposta de manera efectiva.....	31
3.6 Proposta d'un nou punt en la normativa de l'institut.....	33
3.6.1 Context i justificació.....	33
3.6.2 Model de la proposta d'un nou punt en la normativa de l'Institut.....	34
3.6.2.1 Versió reduïda per a la web.....	37
3.6.3 Com garantir el desenvolupament i la implementació futura de la proposta de manera efectiva.....	37
3.6.3.1 Al meu institut.....	37
3.6.3.2 Als centres educatius de Catalunya.....	38
4. CONCLUSIONS.....	38
5. GLOSSARI.....	41
6. ABREVIATURES.....	41
7. BIBLIOGRAFIA.....	42
8. WEBGRAFIA.....	42
9. ÍNDEX DE FIGURES.....	46
10. ANNEXOS.....	50
I. ENTREVISTA.....	51
II. ENQUESTA.....	54

1. INTRODUCCIÓ

L'augment de casos de menors inimputables vinculats a comportaments delictius ha provocat senyals d'alerta importants en l'àmbit social. Les dades que presenta el Departament de Drets Socials el desembre del 2022, on s'explicita que hi havia 71 expedients oberts a menors de 14 anys, inimputables, per la seva presumpta participació en delictes de tota mena juntament amb el desconeixement de bona part de la població de la legislació vigent que regula aquests delictes, han propiciat que es generés alarma social. Des de tots els estaments socials, preocupa el fet que els delictes violents siguin duts a terme per menors. Simultàniament, l'assetjament escolar que actualment es realitza a través de les xarxes socials i el ciberatac ha augmentat passant dels 109 casos el 2016 a 171 el 2022. En aquest context, el projecte que presento aborda una investigació en el camp del dret i la justícia, i concretament la qüestió relativa als menors.

Des de ben petita m'han interessat temes derivats del camp del dret i la justícia; les qüestions relacionades amb lleis em resultaven fascinants. És per això que des del meu treball de recerca em plantejo com es pot contribuir a donar a conèixer la legislació actual sobre el menor i si existeix la possibilitat d'emprendre accions per combatre el ciberassetjament.

La legislació sobre la responsabilitat penal del menor ha estat sotmesa a nombrosos canvis i desenvolupaments al llarg del temps, com a resposta als ajustos en la societat i a una comprensió més profunda de la psicologia del desenvolupament juvenil. En aquesta investigació, es procedeix a analitzar l'evolució d'aquesta legislació al llarg de les últimes dècades, des dels seus inicis fins a les reformes més recents, amb l'objectiu de guanyar una millor comprensió del context històric i social que ha donat lloc a aquests canvis, així com les seves implicacions pràctiques. Es consideraran les motivacions i raons que han impulsat aquestes reformes, així com els reptes i les crítiques que han sorgit en aquesta trajectòria, amb l'objectiu de proporcionar una visió completa i matisada d'aquesta àrea crucial del dret penal.

En aquesta investigació he aplicat el mètode deductiu, partint del que és general per aprofundir en el particular. És a dir, l'he iniciat amb l'exploració de la legislació sobre la responsabilitat del menor per aprofundir en el tema del ciberassetjament, el qual no es troba contemplat en aquesta normativa.

Els meus objectius en aquesta investigació consisteixen a examinar i analitzar l'evolució de la llei orgànica 5/2000, que regula la responsabilitat penal del menor, així com a elaborar una nova disposició en la normativa de la meua institució referent al ciberassetjament, i proposar millores i mesures de reparació dels danys. A més, aspiro a adquirir tots els coneixements possibles i aplicar-los en el meu dia a dia. Per una altra banda, i molt lligat amb l'anàlisi de la llei orgànica esmentada anteriorment, un objectiu que em proposo és elaborar una proposta de llei per la reforma del Codi Penal del menor en matèria de ciberassetjament.

La primera part del treball té un plantejament completament teòric per tal d'emmarcar la situació actual de la legislació vigent. En primer lloc, parteixo de l'estudi del dret penal i el Codi Penal per posteriorment fer un estudi exhaustiu tant de la llei del menor com del concepte de ciberassetjament i el marc legal que l'envolta.

El treball de camp el plantejo de manera diferenciada, seguint una estructura lineal que parteix de la realització d'entrevistes i visites amb experts en aquesta àrea legislativa per poder entendre en l'àmbit pràctic el que he estudiat en l'àmbit teòric. A partir d'aquí, l'elaboració i realització d'enquestes, per tal de tenir un coneixement més profund del que la societat coneix sobre la llei del menor suposa el segon pas del marc pràctic. Analitzar el cas seleccionat amb les propostes d'optimització i de reparació dels danys, així com implementar un nou punt a la normativa del meu institut i crear una proposta de llei conforma la part final del meu projecte d'investigació.

El ciberassetjament emergeix com un problema cada vegada més prevalent en la societat actual, especialment entre la població jove i adolescent. La legislació sobre responsabilitat del menor constitueix una eina crucial per prevenir i abordar aquest fenomen, no obstant això, encara resta molt per fer en aquest àmbit. Així doncs,

aquesta investigació té com a propòsit contribuir al coneixement i la comprensió del ciberassetjament i de la legislació sobre responsabilitat del menor en aquest context, i fomentar la implementació de noves estratègies i accions destinades a prevenir i combatre el ciberassetjament amb eficàcia.

Atesa la prevalença creixent del ciberassetjament com un fenomen contemporani, i considerant la seva absència en la legislació penal actual, em plantejo la hipòtesi que es presenta una absència legal específica del ciberassetjament. Per tant, em proposo crear-ne una que no només proporcioni un marc legal apropiat per enfrontar aquest problema, sinó que també contribueixi a crear una consciència pública més àmplia i educada sobre aquesta problemàtica, promovent així un entorn digital més segur i respectuós per a tots els usuaris.

Amb l'objectiu de millorar el marc normatiu de l'Institut i garantir un entorn educatiu propici per al creixement i desenvolupament dels alumnes, he formulat la proposta de normativa de l'Institut. Aquesta iniciativa presenta una sèrie de modificacions i addicions destinades a afavorir una convivència respectuosa i a promoure l'aprenentatge efectiu.

Amb la finalitat de respondre als reptes emergents de l'entorn digital i garantir una convivència respectuosa, es formula la Llei Orgànica 8/2023, proposada i creada per mi mateixa. És una proposta legal que presenta reformes significatives en el marc jurídic actual, amb un enfocament especial en l'abordatge integral del ciberassetjament. Aquesta, té com a objectiu principal proporcionar una resposta legal precisa i actualitzada a aquesta forma de conducta perjudicial en l'àmbit digital, assegurant així un entorn digital segur i lliure de comportaments nocius. Aquesta iniciativa neix de la necessitat imperant d'ajustar les normatives vigents als ràpids canvis socials i tecnològics, demostrant el compromís de les autoritats amb la protecció del benestar i la dignitat de tots els membres de la societat en aquest nou context digital que forma part integrant de la vida quotidiana de la població.

En definitiva, considero que donar a conèixer aspectes que afecten els adolescents conscienciant-los sobre els efectes negatius del ciberassetjament és fonamental per

poder combatre un fenomen que no només afecta greument la convivència en els centres educatius sinó que actualment també afecta generalment a tota població.

2. MARC TEÒRIC

2.1 Dret Penal.

El dret penal és una branca del dret que s'encarrega de regular les conductes humanes que són considerades delictes o faltes i les conseqüències legals que se'n deriven. El seu objectiu és protegir els drets i els béns jurídics més importants de la societat, com la vida, la integritat física, la llibertat, la propietat i la seguretat pública.

Aquest, estableix una sèrie de normes i principis que regeixen la conducta humana i les sancions corresponents en cas d'incompliment. Aquestes sancions poden variar des de penes privatives de llibertat, multes, feines comunitàries, mesures de seguretat, entre d'altres.

A més, el dret penal també preveu la protecció dels drets i les garanties processals dels acusats, com el dret a la defensa, el dret a un judici just i el dret a la presumpció d'innocència.

2.2 Codi Penal.

El Codi Penal Espanyol és un conjunt de lleis que estableixen les normes i les sancions per als delictes que són considerats com a delictes pel sistema judicial espanyol. Va ser aprovat per la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, i ha estat modificat en diverses ocasions des de llavors. L'última modificació de les grans reformes va ser la produïda el 2015, per la qual cosa es va eliminar la diferenciació entre delictes i faltes penals, passant les faltes a denominar-se delictes lleus.

El CP defineix les conductes que són considerades com a delictes i les sancions que es poden imposar per a cada tipus de delicte, i quines són les circumstàncies

que poden afectar la gravetat del delictes i la sanció associada. Això inclou des de delictes menors com les infraccions de trànsit fins a delictes més greus com l'homicidi o el tràfic de drogues.

El CP també estableix els procediments i les garanties legals per a l'aplicació de la llei penal, com ara el dret a un judici just i imparcial, el dret a l'assistència legal, i les condicions per a la detenció, l'empresonament i la llibertat sota fiança. No obstant això, cada país té el seu propi Codi Penal, que pot diferir en les definicions de delictes i les sancions associades.

2.2.1 Estructura.

“L'estructura del CP vigent s'ha vist afectada per la reforma operada per la Llei 1/2015, de 30 de març. Mitjançant la Disposició derogatòria¹ única d'aquesta llei es va derogar el llibre III de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal, el qual regulava les faltes, per la qual cosa actualment el CP consta d'un total de 616 articles, que s'estructuren en un títol preliminar i en dos llibres.

El títol preliminar i el llibre I comprenen el que es coneix com a part general del dret penal, entenent per part general la part del dret penal que conté el fonament del dret penal, el concepte de delictes i la teoria de la imputació, és a dir, les condicions per les quals una persona pot ser considerada responsable penalment d'uns fets i els supòsits en què es pot excloure aquesta, així com les conseqüències jurídiques que comporta el delictes, incloent-hi la graduació de les penes i les normes per a la seva aplicació, les mesures de seguretat, la responsabilitat civil i, finalment, l'extinció de la responsabilitat criminal. Concretament, el títol preliminar regula les garanties penals i l'aplicació de la llei penal, i el llibre I regula les disposicions generals sobre els delictes, les persones responsables, les penes, les mesures de seguretat i altres conseqüències de la infracció penal. El llibre I s'estructura en 7 títols, en els quals hi corresponen un nombre d'articles a cadascun.

¹ Deixar sense efecte d'una manera total o parcial, tàcitament o expressa, una norma jurídica per mitjà d'una altra de contingut normatiu o simplement derogatòria.

El llibre II, que s'estructura en 24 títols, sota l'epígraf dels delictes i penes, comprèn el que es coneix com a part especial del dret penal, que inclou la descripció de les conductes que han de ser considerades com a delictes i la concreta resposta penal que se'ls ha de donar.”²

2.3 Llei penal del menor.

2.3.1 Antecedents de la regulació.

El tractament jurídic del menor a què se li imputa la comissió d'un il·lícit penal ha experimentat una evolució considerable ja des de finals del s. XVIII, però sobretot durant el s. XIX i principis del XX, a conseqüència dels importants canvis socials ocasionats per la revolució industrial, de l'evolució científica del dret penal i processal penal i de les aportacions propugnades pels corrents humanitaris de l'època. Aquesta evolució va venir caracteritzada pel salt d'aplicació a la delinqüència de menors d'un sistema purament penal a un altre de naturalesa especialitzada, a partir de la seva consideració com a fenomen jurídic autònom, fundat en la idea que la maduresa en sentit biològic, psicològic i social s'adquireix mitjançant un procés de creixement progressiu, variable des del punt de vista subjectiu i fortament condicionat per factors externs, entre ells, l'educació i l'ambient familiar, econòmic i social en què el subjecte viu, cosa que necessàriament ha de tenir un reflex en el model jurídic que es prevegi per al tractament.

La Llei de la responsabilitat penal del menor té els seus antecedents normatius a la Convenció sobre els Drets de l'Infant de 1989, un tractat internacional que estableix els drets fonamentals dels infants i els joves menors de 18 anys. Aquesta convenció ha estat ratificada per la gran majoria dels països del món, cosa que ha portat a una major protecció dels drets dels menors a tot el món. Podríem dir que aquests antecedents també es troben en la necessitat d'establir un sistema de justícia juvenil específic i adaptat a les necessitats i drets dels menors infractors.

² Informació extreta de la pàgina web:

https://justicia.gencat.cat/web/.content/documents/ofertes_treball/opos_presons/temari_execucio_penal/tema_1.pdf

2.3.2 Llei de 1948 de tribunals tutelars de menors.

Tot i això, des de la creació dels primers Tribunals per a nens fins als nostres dies, el tractament jurídic dels menors als quals se'ls imputa la comissió d'un il·lícit penal s'ha debatut entre la indulgència³ i la necessitat del seu càstig, entre la prevenció i la repressió, cosa que ha tingut fidel reflex en la regulació jurídica de la responsabilitat exigible a aquests subjectes.

Així, la Llei espanyola de Tribunals Tutelars de menors de 1948 partia de la consideració del menor com a subjecte incapaç i necessitat de protecció, cosa que va originar l'establiment d'un complex sistema jurídic per al tractament conjunt de les conductes delictives i infractores dels menors, així com de la cura de les seves situacions de desemparament⁴. En aquest model tutelar, el Jutge o Tribunal havia d'intervenir més com a "pare" que com a Jutge, i a aquesta visió responia tant la conformació de l'òrgan enjudiciador com el procediment per a l'exacció de responsabilitat dels menors infractors (considerats inimputables) o, si escau, per a la tutela dels menors desemparats i el sistema de mesures imposables a aquests.

Amb altres paraules, aquesta Llei, també coneguda com a Llei de Protecció i Tractament de Menors, va ser una llei estatunidenca que va establir un sistema judicial juvenil més ampli i exhaustiu. Aquesta llei va ser creada per millorar el sistema judicial juvenil que es va establir amb la Llei de Tribunals per a Nens de 1918.

La Llei de 1948 va crear els tribunals tutelars de menors, que tenien la capacitat de protegir els menors en situacions en què els seus pares no ho feien. Aquests tribunals podien prendre decisions per al benestar dels menors, incloent-hi decisions sobre la custòdia, la guarda i la rehabilitació.

La llei també va establir programes de tractament per als joves infractors, que es van dissenyar per ajudar a rehabilitar-los i prevenir que tornin a cometre delictes en

³ 1. Facilitat a perdonar o dissimular les culpes o concedir gràcies.

⁴ Situació de risc en la qual es troba l'infant o l'adolescent, provocada pel l'incompliment dels deures inherents dels pares o tutors.

el futur. Aquests programes inclouen tractament psicològic, educació i orientació, entre altres serveis.

A més, la Llei de 1948 va ampliar la definició de delinqüent juvenil per incloure no només els joves que havien comès delictes, sinó també els joves que havien estat abandonats o maltractats pels seus pares o tutors.

Per tant, aquesta elaboració va ser un pas important en el desenvolupament del sistema judicial juvenil i va posar l'èmfasi en la protecció i el benestar dels menors, així com en la seva rehabilitació. La llei ha estat modificada i actualitzada des de llavors per adaptar-se als canvis socials i legals, però el seu objectiu bàsic de protegir els menors continua sent rellevant avui dia.

2.3.4 Llei orgànica 4/1992, reguladora de la competència i el procediment davant dels jutjats de menors.

En La Llei Orgànica 4/1992, reguladora de la competència i el procediment davant dels jutjats de menors, trobem l'antecedent més immediat de la Llei del 2000. És una llei espanyola que estableix les normes per als procediments judicials que afectin menors d'edat. Aquesta llei va ser aprovada per garantir els drets dels menors i regular-ne la protecció jurídica.

La llei estableix la competència dels jutjats de menors per assumir els procediments relacionats amb els delictes comesos per menors, així com per als casos de protecció dels drets dels menors. També estableix les normes relatives al procediment judicial i les garanties que han de ser respectades durant aquest procés.

La sentència del Tribunal Constitucional 36/1991, de 14 de febrer, en declarar inconstitucional l'article 15 de la Llei de Tribunals Tutelars de Menors, va fer necessària la regulació d'un procés davant dels Jutjats de Menors que, malgrat les

seves especialitats per raó dels subjectes d'aquest, disposi de totes les garanties derivades del nostre **ordenament constitucional**⁵.

Aquesta Llei estableix un marc flexible perquè els jutjats de menors puguin determinar les mesures aplicables als menors que hagin fet fets susceptibles de ser tipificats com a infraccions penals, però sempre sobre la base de valorar especialment l'interès del menor.

Així, es disposa que la direcció de la investigació i la iniciativa processal correspondran al **Ministeri Fiscal**, de manera que quedi preservada la imparcialitat del jutgador. A aquest se li atorguen àmplies facultats amb vista a acordar la finalització del procés amb l'objectiu d'evitar, en la mesura del possible, els efectes aflictius que aquest pot arribar a produir.

S'estableix, igualment, un límit temporal a la durada de la mesura d'internament, la possibilitat de suspendre la decisió i revisar les mesures imposades, en atenció a l'evolució de les circumstàncies del menor.

Aquesta Llei té el caràcter d'una reforma urgent que avança part d'una legislació renovada sobre reforma de menors, que és objecte de mesures legislatives posteriors.

2.3.5 Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

Després d'un llarg període de debats i de preparació d'avantprojectes, finalment surt a la llum la Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, regulació de la Responsabilitat Penal dels Menors (LORPM), una llei esperada des que en la Llei Orgànica 4/1992, de 5 de juny, sobre la reforma de la Llei reguladora de la competència i el compromís dels Jutjats de Menors, s'expressarà la necessitat d'un canvi urgent de la legislació sobre la reforma de menors.

⁵ Totes les paraules del text marcades en negreta es troben recollides en el glossari (vegeu l'apartat 5).

A Espanya, la llei de la responsabilitat penal del menor va ser introduïda el 2000 a través de la Llei Orgànica 5/2000, del 12 de gener, que va establir un sistema específic de justícia juvenil per tractar els delictes comesos per menors d'edat. Aquesta llei va ser reformada posteriorment el 2015 per la Llei Orgànica 1/2015, del 30 de març, que va introduir una sèrie de canvis significatius en la regulació de la responsabilitat penal del menor.

La responsabilitat penal del menor és un tema delicat i que sempre ha estat tractat de manera diferent i especial, justament, per la curta edat dels implicats. Els delictes comesos pels menors tenen un règim jurídic específic, encara que aquest també ha patit alguns canvis considerables els últims anys.

Tal com explica l'article 1.1 de la LORPM, aquesta llei s'aplica per exigir la responsabilitat de les persones majors de catorze anys i menors de divuit per la comissió de fets tipificats com a delictes o faltes al Codi Penal o les lleis penals especials.

Una de les preguntes que em vaig fer prèvies a començar la recerca, va ser; quina llei se li aplicarà, llavors, a un menor de 14 anys si ha comès un delicte? Segons l'article 3 de la LORPM, quan l'autor dels fets esmentats als articles anteriors sigui menor de catorze anys, no se li exigirà responsabilitat d'acord amb aquesta llei, sinó que se li aplicarà el que disposen les normes sobre protecció de menors previstes al **Codi Civil** i altres disposicions vigents. L'eventual responsabilitat davant de determinats fets podrà ser exigida amb caràcter civil, però no penal i així ho estableix l'**Ordenament Jurídic**.

2.3.5.1 Reformes rellevants.

2.3.5.1.1 Llei Orgànica 8/2006, de 4 de desembre, de reforma de la Llei de responsabilitat penal dels menors.

La Llei Orgànica 8/2006, de 4 de desembre, de reforma de la Llei de responsabilitat penal dels menors, és una llei espanyola que va modificar la llei anterior de responsabilitat penal dels menors per afavorir una millor protecció dels drets de les persones menors d'edat que hagin comès infraccions penals. Aquesta llei estableix un seguit de mesures destinades a garantir que els menors infractors siguin tractats de manera adequada, tenint en compte els seus drets com a menors, i que se'ls proporcionin l'atenció i el suport necessaris per evitar que reincideixin en el futur.

Entre les mesures més destacades de la Llei Orgànica 8/2006 es troba la inclusió de nous criteris per a la determinació de la responsabilitat penal dels menors, així com la creació de noves mesures alternatives al sistema de justícia penal per a menors infractors. Aquestes mesures alternatives tenen com a objectiu principal evitar la reclusió dels menors i proporcionar-los una atenció personalitzada que els ajudi a superar les seves dificultats i a reintegrar-se en la societat.

2.3.5.1.2 Llei Orgànica 1/2014, de 13 de març, per la qual es modifica la Llei de responsabilitat penal dels menors.

La Llei Orgànica 1/2014, de 13 de març, és una llei espanyola que modifica la llei de responsabilitat penal dels menors per adaptar-la a les normes internacionals i europees. Aquesta llei té com a objectiu garantir una millor protecció als menors que hagin comès infraccions penals, així com millorar la seva inclusió social i educativa per prevenir la seva reincidència.

Entre les principals novetats de la llei es troba l'establiment d'uns criteris objectius per determinar la responsabilitat penal dels menors, així com la inclusió de mesures alternatives a la presó per a aquells casos en què no sigui necessària la privació de llibertat. La nova llei també estableix un marc regulador més clar per a la **mediació**

penal i la responsabilitat civil dels menors, i amplia la participació de les víctimes en el procés judicial.

Així doncs, la Llei Orgànica 1/2014 busca adaptar la llei de responsabilitat penal dels menors a les necessitats actuals de la societat, amb l'objectiu de garantir una millor protecció dels drets dels menors i la seva inclusió social i educativa per prevenir la reincidència.

2.3.6 Conclusió de l'evolució.

En conclusió, la llei de la responsabilitat penal del menor a Espanya ha experimentat una evolució significativa en les últimes dècades. Abans de la seva promulgació, els menors no eren imputables penalment, el que limitava la capacitat del sistema judicial per abordar les activitats delictives d'aquest col·lectiu.

Amb la llei del 2000, es va establir un marc legal clar per a la responsabilitat penal dels menors, així com la seva protecció i educació. A més, la llei ha anat evolucionant al llarg del temps per adaptar-se a les noves realitats socials i tecnològiques.

2.4 El ciberassetjament.

2.4.1 Concepte.

El ciberassetjament també es pot conèixer com a *ciberbullying* i és un problema cada vegada més freqüent en tot el món i en la societat actual, especialment entre els menors d'edat. El desenvolupament de les tecnologies de la informació i la comunicació ha permès que aquest tipus de ciberassetjament s'estengui més enllà de l'entorn físic i es produeixi a través de mitjans electrònics. És a dir, és una forma de violència que consisteix a perseguir companys o persones conegudes d'una edat semblant per humiliar-los, insultar-los o amenaçar-los. Es produeix en línia, és a dir,

a través dels mitjans de comunicació digitals més utilitzats actualment: les xarxes socials, internet, els mòbils, els blogs, els missatges de text o de correu electrònic...

Aquest aspecte pot prendre moltes formes, per exemple:

- L'enviament de missatges ofensius o amenaçadors.
- La difusió de rumors o informació falsa.
- La creació de perfils falsos per humiliar o difamar algú.
- La publicació de fotografies o vídeos humiliants o comprometedors.

2.4.2 El ciberassetjament en l'àmbit penal.

2.4.2.1 Introducció.

Per fer front a aquest fenomen, s'ha desenvolupat una legislació específica que contempla el ciberassetjament com una manera de delicte. A Espanya, la LORPM és l'encarregada de regular els delictes comesos per menors d'edat, inclòs el ciberassetjament.

A Espanya, el ciberassetjament es considera un delicte d'assetjament i es pot castigar amb penes de presó de sis mesos a dos anys, a més de multes econòmiques. També es pot considerar delicte d'amenaçes, difamació, injúries o coaccions segons la gravetat del cas.

És important tenir en compte que el ciberassetjament també pot ser denunciat a través de les plataformes en línia, i algunes xarxes socials tenen polítiques específiques per a la prevenció i el maneig d'aquest.

2.4.2.2 Conseqüències legals.

A Espanya, el ciberassetjament es considera un delicte i està regulat a l'article 172 del Codi Penal.

Aquest article estableix que "Qui assetgi una persona duent a terme de forma insistent i reiterada, i sense estar legítimament autoritzat, alguna conducta que alteri greument el desenvolupament de la seva vida quotidiana, serà castigat amb la pena de presó de sis mesos a dos anys o multa de sis a vint-i-quatre mesos". Encara que, en alguns casos, es poden imposar penes més greus si es donen circumstàncies agreujants, com ara la violència de gènere.

El ciberassetjament es considera una forma d'assetjament, per la qual cosa es pot castigar en virtut d'aquesta disposició. L'assetjament pot ser realitzat mitjançant qualsevol mitjà, incloent-hi mitjans electrònics com les xarxes socials, el correu electrònic, missatges de text, etc.

A més, el ciberassetjament també pot constituir delictes com la difamació, la injúria o les amenaces, depenent de la conducta específica duta a terme per l'assetjador.

És important tenir en compte que la persecució del ciberassetjament a l'àmbit penal espanyol dependrà del cas específic i les seves circumstàncies. Si és víctima de ciberassetjament, es recomana contactar les autoritats competents o un advocat especialitzat en dret penal per obtenir assessorament legal.

2.4.2.3 Mesures de protecció per a la víctima.

Encara que és important destacar que les mesures de protecció poden variar en funció de la gravetat del delicte i de les circumstàncies de cada cas en particular, algunes de les mesures de protecció per a la víctima de ciberassetjament poden ser:

Ordre d'allunyament	És una ordre legal que prohibeix que l'assetjador es posi en contacte amb la víctima o es presenti en llocs on la víctima freqüenta, amb l'objectiu de mantenir la distància i prevenir que l'assetjament
----------------------------	---

	<p>continuí. Pot ser emesa per prohibir que l'assetjador s'apropi a la víctima o es comuniqui amb ella.</p>
Prohibició de comunicació	<p>Aquesta mesura implica que l'assetjador no pot comunicar-se amb la víctima de cap manera, ja sigui per correu electrònic, xarxes socials, telèfon o altres mitjans, amb l'objectiu de prevenir l'assetjament i protegir la víctima. Pot ser utilitzada per prohibir que l'assetjador es posi en contacte amb la víctima a través de les xarxes socials o altres mitjans.</p>
Eliminació de contingut	<p>Aquesta mesura consisteix en la retirada del contingut que l'assetjador ha publicat a Internet o en altres mitjans que afecti la víctima, amb l'objectiu de prevenir la seva exposició i protegir la seva privacitat. Pot implicar la retirada de publicacions ofensives o inapropiades, sigui per part de l'assetjador o de la plataforma on es van publicar.</p>
Retirada de dispositius	<p>A vegades, si l'assetjament es produeix a través d'un dispositiu específic com ara un telèfon mòbil o un ordinador, la retirada d'aquest dispositiu pot ser necessària per prevenir l'assetjament i protegir la víctima. Pot ser necessària si l'assetjament es produeix a través de mitjans electrònics específics, com ara telèfons mòbils o ordinadors.</p>
Assessorament psicològic	<p>Aquesta mesura implica proporcionar suport emocional i psicològic a la víctima per ajudar-la a superar l'impacte emocional i les conseqüències de l'assetjament. Pot ser proporcionat per ajudar la víctima a gestionar els efectes emocionals de l'assetjament.</p>

Acompanyament judicial	Aquesta mesura consisteix a oferir a la víctima un acompanyament durant el procés judicial, amb l'objectiu de protegir-la i ajudar-la a comprendre els passos que es porten a terme en el procés. Pot ser útil per assegurar que la víctima se senti segura i protegida.
Identificació i protecció de dades personals	Aquesta mesura implica identificar i protegir la informació personal de la víctima per prevenir l'ús indegut o l'exposició, amb l'objectiu de protegir la privacitat i la seguretat de la víctima. Pot ser necessària per evitar que l'assetjador continuï assetjant la víctima o obtenint informació personal.

2.4.2.4 Responsabilitat penal dels menors en casos de ciberassetjament.

Tal com està escrit a l'article 19 del Codi Penal, "Els menors de divuit anys no seran responsables criminalment d'acord amb aquest Codi. Quan un menor d'aquesta edat cometi un fet delictiu pot ser responsable d'acord amb el que disposa la llei que reguli la responsabilitat penal del menor."

L'edat mínima per ser sancionat amb pena de presó a Espanya és de 18 anys. Això no vol dir que els menors no tinguin responsabilitat penal, sinó que les sancions seran diferents.

Els menors de 14 anys no tenen responsabilitat penal. No obstant això, els seus pares o tutors hauran de fer front a una sanció monetària patrimonial. Aquí mateix, és on entra la responsabilitat civil dels pares en respecte a aquest aspecte. Així ho demostra l'article 3 de la LORPM; "Quan l'autor dels fets esmentats als articles anteriors sigui menor de catorze anys, no se li exigirà responsabilitat d'acord amb aquesta Llei, sinó que se li aplicarà el que disposen les normes sobre protecció de

menors previstes al Codi Civil i altres disposicions vigents. El Ministeri Fiscal ha de trametre a l'entitat pública de protecció de menors testimoni dels particulars que consideri necessaris respecte al menor, a fi de valorar-ne la situació, i aquesta entitat ha de promoure les mesures de protecció adequades a les circumstàncies d'aquell d'acord amb el que disposa la Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener.”

En canvi, als menors d'entre 14 a 18 anys sí que se'ls aplicarà la LORPM. Aquests, són subjectes imputables que respondran davant la justícia en procediment especial segons el tipus i la gravetat del delicte. Poden rebre des de sancions econòmiques fins a la derivació a un centre d'internament tancat.

Un aspecte important a destacar és que el procediment judicial té lloc als Jutjats de Menors i es considera agreujant el tram que va de 16 a 18 anys.

Així doncs, dins d'aquest àmbit no tothom es jutja de la mateixa manera, ja que s'ha de diferenciar entre el que judicialment es coneix com a menors d'edat imputables (LORPM), menors d'edat inimputables (es considera que per l'edat que tenen no se'ls pot culpar o acusar de res) i els majors d'edat, a qui els correspon el Codi Penal.

2.4.2.5 Les penes.

Les penes o sancions per responsabilitat penal del menor a Espanya tenen un objectiu preventiu i educatiu. Per això, i segons la gravetat, s'apliquen mesures privatives de la llibertat o no. Algunes d'aquestes són:

- **Amonestacions.**
- Inhabilitació de llicències.
- Tasques de beneficència a la comunitat.
- Tasques socioeducatives.
- Llibertat vigilada.
- Inhabilitació absoluta.
- Assistència a centres de tractament ambulatori.

- Internament en instituts de diferents règims segons la sentència.
- Convivència amb família tutora o centre.

A la franja etària de 14 a 18 anys, les circumstàncies personals i la gravetat del delictes defineixen la durada màxima de la pena. En el cas dels menors de 16 anys, tindran un màxim de 2 anys o 100 hores en les prestacions que es facin en benefici social, 8 caps de setmana per a aquest tipus de permanències. En canvi, els majors de 16 anys seran penalitzats de la mateixa manera a excepció de casos en què revesteixi violència o intimidació o amb greu risc per a les persones. En aquests darrers, el Jutge podrà assignar internament tancat amb mesures complementàries per 2 anys més.

2.4.2.6 Responsabilitat civil dels pares.

La **responsabilitat civil** dels pares davant la llei penal dels menors és un tema important que implica la responsabilitat dels pares per les accions dels seus fills menors d'edat. La llei estipula que els pares són civilment responsables de les accions dels seus fills menors d'edat i poden ser obligats a pagar una indemnització⁶ per danys i perjudicis causats per les accions dels seus fills.

En aquest sentit, la llei estipula que els pares o tutors poden ser responsables civils en cas que el menor hagi causat danys a altres persones o béns. A més, també poden ser responsables penalment si han actuat amb negligència⁷ en l'educació i supervisió del menor, o bé si han conegut o haurien hagut de conèixer l'activitat delictiva del menor i no han pres les mesures necessàries per evitar-la.

Per tant, és crucial que els pares estiguin informats sobre el ciberassetjament i prenguin les mesures necessàries per evitar que els seus fills siguin víctimes o autors d'aquesta pràctica. A més, en cas que el menor estigui involucrat en un cas de ciberassetjament, els pares han de col·laborar amb les autoritats i prendre les

⁶ Compensació econòmica que rescabala un treballador d'alguna circumstància laboral que li comporta un perjudici.

⁷ Actitud o comportament de la persona que no té cura del que fa.

mesures necessàries per evitar que el menor continuï amb aquest tipus de comportament.

2.4.2.7 Conclusió.

Actualment, el ciberassetjament no té un article propi en la LORPM, ja que és una conducta que pot ser difícil de definir i de provar, pel fet que pot ser subjectiva i es pot produir en diferents contextos i mitjans i això podria fer que l'articulació de la llei específica sigui complicada i sigui difícil aplicar-la adequadament.

És a dir, les lleis actuals sobre assetjament poden no ser prou eficaces per protegir les víctimes de ciberassetjament, ja que aquesta conducta és nova i única, i pot ser difícil de provar. L'absència d'una llei específica sobre ciberassetjament podria ser vista com una falta de compromís de la societat i dels governs per protegir les víctimes d'aquesta conducta.

3. MARC PRÀCTIC

Aquest treball de recerca té com a propòsit final la creació d'un article en el CP i la LORPM i a la redacció d'un punt sobre la inclusió del ciberassetjament a la normativa interna de l'institut on estudio.

En la realització del treball he usat el mètode deductiu. Basant-me en el marc teòric he iniciat la recerca utilitzant dos instruments de recollida de dades, l'enquesta i l'entrevista. Posteriorment i durant un parell de mesos el treball pràctic el vaig centrar en les visites a la Ciutat de la Justícia de Girona acompanyant a un dels seus fiscals en el seu dia a dia.

3.1 Enquesta.

3.1.1 Justificació i objectiu de l'enquesta.

He dut a terme una enquesta sobre el ciberassetjament i la seva legislació com a part integral del meu treball de recerca per diverses raons fonamentals, entre elles per comprendre'n les dimensions i les conseqüències per abordar-la de manera efectiva. He escollit el qüestionari, ja que és un instrument que permet recollir informació d'una forma clara i estructurada. S'ha emprat un qüestionari autoadministrat de Google Forms amb la majoria de les preguntes tancades.

A través de l'enquesta, buscava obtenir una visió holística i actualitzada de la percepció i les experiències de les persones en relació amb el ciberassetjament. Volia comprendre la magnitud del problema i com afecta diferents segments de la població, així com identificar patrons i tendències emergents en aquest àmbit. Aquest coneixement és essencial per informar i donar suport a qualsevol proposta legislativa que busqui combatre el ciberassetjament de manera efectiva.

La informació recopilada a través de l'enquesta és una eina inavaluable per proposar reformes legislatives que estiguin en sintonia amb la realitat digital actual i que proporcionin un marc legal més efectiu per combatre el ciberassetjament. A més, en incloure la comunitat en el procés de recerca, es fomenta un sentit de participació i consciència col·lectiva sobre el problema del ciberassetjament. Això no només augmenta la rellevància i l'impacte del treball de recerca, sinó que també promou la sensibilització i educació sobre aquest tema crucial. A més, involucrar la comunitat en el procés de recerca enforteix el sentit de consciència col·lectiva i participació en la lluita contra el ciberassetjament.

3.1.2 Conclusió de l'enquesta.

A tall d'exemple, algunes de les meves preguntes formulades han sigut; "Saps si hi ha alguna legislació sobre el ciberassetjament?", "Creus que la Llei Penal del Menor

s'hauria d'actualitzar per abordar de manera més efectiva el ciberassetjament?” o “Saps si als centres educatius es contempla a la normativa la protecció contra el ciberassetjament?”.

En general, els resultats de l'enquesta reflecteixen una important disparitat de gènere en la participació, suggerint més consciència i sensibilitat de les dones cap al ciberassetjament i la seva legislació. A més, es destaca una activa preocupació per part dels joves de 17 a 25 anys, possiblement degut a la seva alta exposició a plataformes digitals. D'altra banda, la representació significativa de persones de 41 a 60 anys indica una inquietud creixent en grups més experimentats sobre el tema del ciberassetjament.

Tot i que hi ha un nivell de comprensió acceptable sobre la legislació vigent, persisteix un desconeixement significatiu, especialment pel que fa a la llei penal del menor. Això subratlla la necessitat d'una educació i una difusió més grans sobre aquest tema.

És evident un consens general sobre la necessitat d'actualitzar la legislació per abordar eficaçment el ciberassetjament, amb un enfocament en sancions més severes i adaptacions als avenços tecnològics. Així mateix, hi ha una clara demanda de més conscienciació i educació preventiva, especialment a l'àmbit escolar.

En resum, els resultats indiquen una comprensió profunda de la importància d'abordar el ciberassetjament, però també assenyalen àrees de millora en l'educació i la conscienciació sobre el tema, així com en la implementació efectiva de mesures preventives i sancions adequades als entorns educatius.⁸

3.2 Entrevista.

Per tal d'obtenir dades rellevants per a la meua investigació realitzo una entrevista semiestructurada a un fiscal de menors a partir de preguntes obertes, flexibles i que

⁸ Vegeu a l'Annex II.

permetin una adaptació dels temes que es va tractant. Prèviament, vaig elaborar un guió per ajudar-me a recollir la informació necessària.

L'entrevista realitzada a Jerónimo Enrique Gómez ha aportat informació de la qual se n'han extret les conclusions següents:⁹

- Hi ha hagut una evolució legislativa en la responsabilitat penal del menor, amb èmfasi en la transició de l'antiga Llei de Tribunals Tutelars a la Llei Orgànica actual.
- Es destaca la reforma en matèria de responsabilitat civil, on els representants legals assumeixen la responsabilitat de les indemnitzacions pels delictes dels menors. Destaca la importància de la celeritat en la resposta al delicte, la coordinació entre les entitats i la compatibilitat entre els drets de les víctimes i el superior interès del menor.
- Fiscalia es mostra ferma en la defensa de la individualització de les penes, evitant que un menor rebi una sanció excessiva. Aborda la responsabilitat dels pares en casos de ciberassetjament, recordant la "responsabilitat per defecte" segons l'art. 11 del Codi Penal. Advocant per l'educació, veu aquesta com a eina fonamental per prevenir el ciberassetjament.
- En última instància, s'emfatitza la necessitat de col·laboració entre diferents entitats per abordar de manera integral la delinqüència juvenil.¹⁰

3.3 Estada de pràctiques a la ciutat de la justícia.

El palau de Justícia de Girona és l'edifici administratiu i institucional on durant aquest estiu, he tingut la increïble oportunitat d'assistir setmanalment a la secció de menors. Acompanyada pel fiscal, Jerónimo Enrique Gómez, he submergit els meus sentits al fascinant món del sistema legal. Al llarg d'aquesta experiència, he absorbit una quantitat immensa de coneixements i habilitats que estic segura que em seran molt útils en el meu camí cap al futur.

⁹ Vegeu l'Annex I.

¹⁰ Aquestes opinions són pròpies del fiscal, no representant la posició oficial de la fiscalia de menors de Girona.

El fiscal amb què he treballat s'ha convertit en un mentor inigualable. La seva paciència i dedicació per ensenyar-me ha estat una font inesgotable d'inspiració. M'ha guiat a través de cada pas del procés, proporcionant-me una entesa més profunda de la complexitat i la importància de la justícia, especialment quan es tracta de casos que involucren menors.

Tenir l'oportunitat de ser present a les declaracions dels investigats i les víctimes ha estat una experiència profundament impactant. En molts d'aquests casos, el tema central era el ciberassetjament, una problemàtica que està guanyant cada cop més rellevància a la societat actual. Observar de prop les emocions, els testimonis i les estratègies legals en aquests casos m'ha brindat una perspectiva única sobre la necessitat urgent d'abordar aquest fenomen a la nostra legislació.

A més, he tingut el privilegi de presenciar la feina tant del fiscal principal com dels fiscals en pràctiques. Aquesta dualitat m'ha permès comprendre la interacció dinàmica entre l'experiència i l'aprenentatge continu al camp legal. M'ha inspirat a buscar un equilibri entre el mestratge a l'ofici i la voluntat per continuar aprenent.

Al llarg d'aquestes setmanes, no només he après i crescut professionalment, sinó que també he gaudit enormement de l'ambient on em visualitzo treballant en el futur. Sentir-me part d'aquest entorn m'ha enfortit la convicció que aquest és el camí que vull seguir. Cada dia al Palau de Justícia de Girona ha estat una confirmació de la meva passió pel dret i el meu desig de contribuir a la justícia i el benestar de la nostra societat. Estic ansiosa per veure què m'ofereix el futur en aquest apassionant camp.

Figura 1: fiscal de menors.

3.4 Anàlisi del cas. D'un cas de ciberassetjament.

L'estudi de casos connecta la teoria amb la pràctica i permet mostrar i analitzar com es resolen els problemes plantejats. En aquest supòsit, he analitzat un cas de ciberassetjament que segueix una seqüència processal ben definida. A la fase de recerca, dirigida pel fiscal de menors, s'inicia amb la recepció de la denúncia. Posteriorment, s'obren diligències preliminars i s'ordena la declaració de la menor denunciada com a investigada. En aquest punt, s'arxiva provisionalment pel fet que la fiscal no troba prou indicis per recolzar els fets.

Tot i això, una nova denúncia de la mateixa víctima comporta la reobertura del cas. La fiscal escolta novament la víctima, que proporciona captures de pantalla com a evidència documental. S'emeten noves ordres de recerca perquè la policia identifiqui certes persones esmentades als missatges. La víctima decideix sol·licitar la representació d'un advocat, convertint-se així en acusació particular.

Aquesta acusació particular aporta una prova pericial d'un informàtic que indica que els missatges provenen del mòbil de la investigada. Després, sol·licita als Mossos que confirmen aquesta afirmació. Un cop concloses aquestes diligències, es dona per tancada la fase de recerca.

A la fase intermèdia, el fiscal presenta un escrit d'al·legacions amb una acusació provisional i sol·licita a la jutgessa de menors que convoqui a judici. L'acusació particular també fa la mateixa sol·licitud i la jutgessa de menors demana a la defensa que presenti un escrit de defensa.

La fase de judici oral comença amb la fixació de la data i hora. Durant aquest procés, es duu a terme l'interrogatori de l'acusada, es prenen declaracions dels testimonis i pèrits, s'examinen documents rellevants i les acusacions exposen els seus al·legats definitius i la defensa els seus. Finalment, el judici queda vist per a sentència.

A la fase de segona instància i execució, la jutgessa emet la sentència. Tant l'acusació com la defensa tenen l'opció de recórrer en apel·lació davant l'audiència provincial. En cas que no es presentin recursos, o si aquests són estimats o desestimats, la sentència es torna ferma¹¹ i ja no és subjecta a més apel·lacions. La jutgessa ordena llavors que es compleixi amb el contingut de la sentència.

És important esmentar que quan el fiscal determina durant la fase de recerca que hi ha indicis sòlids per continuar el cas, les diligències preliminars es transformen en Expedient, un mer canvi de denominació sense més rellevància.

Actualment, el cas es troba a la fase inicial de recerca i encara s'estan duent a terme diligències, sense que s'hagi formulat un escrit d'acusació fins ara.

3.5 Proposta de llei.

3.5.1 Context i justificació.

En el marc d'un entorn social en transformació constant i amb l'objectiu de salvaguardar de manera integral els drets individuals en el context digital, he decidit

¹¹ Sinònim de "definitiva".

crear una proposta de llei que cerca reformar el Codi Penal i la Llei Orgànica 5/2000 reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

El propòsit central d'aquesta proposta és proporcionar un marc per a la creació d'una llei que abordi de manera efectiva el ciberassetjament, considerant-ne les implicacions en l'àmbit penal i en l'àmbit dels menors. Amb un equilibri entre la justícia i la rehabilitació com a objectiu primordial, aquesta planteja la formulació de disposicions legals que sancionin i previnguin el ciberassetjament, alhora que protegeixen els drets individuals i promoguin el desenvolupament integral de la societat.

Anteriorment, es preveu l'anàlisi d'un cas específic de ciberassetjament, reconeixent l'absència d'un marc legal concret per abordar-lo. Aquest estudi de cas ha servit d'inspiració per a la creació de la Llei Orgànica 8/2023, destacant la necessitat urgent d'una legislació adaptada i actualitzada que abordi les noves realitats digitals.

Cal destacar que idealment aquesta reforma legislativa estaria redactada en castellà, ja que és l'idioma oficial i jurídic d'Espanya. Tot i això, ateses les particularitats de la investigació i l'enfocament del Treball de Recerca, he optat per desenvolupar el contingut en català. Aquesta elecció es fonamenta en la necessitat d'abordar la temàtica des de la perspectiva i el context local, a més de ressaltar la rellevància que el català té a l'àmbit acadèmic i legal de la comunitat.

A més a més, vull donar èmfasi en el fet d'haver presentat la llei amb el format d'una proposta com si ja estigués aprovada i publicada al BOE, que és el Butlletí Oficial de l'Estat. Amb aquest enfocament fictici, no només estic presentant una proposta teòrica, sinó que estic proporcionant una visió més concreta i realista de com la llei podria ser presentada davant les Corts Generals.

3.5.2 Proposta de llei d'elaboració pròpia.

5/7/23 11:49 BOE-A-2023-10214 Llei Orgànica 8/2023, de l'1 d'agost, per a la reforma del Codi Penal i la Llei Penal...

Legislació consolidada

Llei Orgànica 8/2023, de l'1 d'agost, per a la reforma del Codi Penal i la Llei Penal del menor en matèria del ciberassetjament, per a la modificació de la Llei Orgànica 5/2000 reguladora de la responsabilitat penal dels menors i el Codi Penal.

Publicat a:

<BOE> núm. 102, del 2/08/2023

Entrada en vigor:

3/08/2023

TEXT CONSOLIDAT: <Última actualització, publicada el 2/08/2023>

[Bloc 1: #pr]

FELIP VI

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu la present.

Sapiguen: Que les Corts Generals han aprovat la Llei orgànica següent i jo la sanciono:

PREÀMBUL O EXPOSICIÓ DE MOTIUS

I

Amb la finalitat de respondre a les dinàmiques en evolució de la societat moderna i assegurar una convivència respectuosa i harmònica en l'àmbit digital, es presenta la Llei Orgànica 8/2023. A través d'aquesta proposta legal, s'introdueixen reformes substancials en el Codi Penal i la Llei Penal del menor, amb un especial èmfasi en l'abordatge integral del ciberassetjament.

La proliferació exponencial de les tecnologies digitals ha donat lloc a nous desafiaments i contextos, destacant entre aquests el fenomen del ciberassetjament. Aquesta conducta perjudicial impacta profundament el benestar emocional i psicològic de les persones, generant conseqüències que poden perdurar en el temps. Conscients de la creixent prevalença d'aquesta problemàtica i del seu profund impacte sobre les víctimes, la Llei Orgànica 8/2023 té com a objectiu proporcionar una revisió minuciosa i adaptada als temps actuals.

En aquest sentit, les modificacions proposades inclouen l'addició d'un apartat 6 a l'article 172 ter. del Codi Penal, que defineix expressament el ciberassetjament mitjançant mitjans electrònics, informàtics o telemàtics. Aquesta incorporació té com a finalitat establir una base legal més precisa per abordar aquesta forma de comportament delictiu en l'àmbit digital. A més a més, s'introdueix un apartat 9è a l'article 22, que considera com a circumstància agreujant la comissió d'un delictes de manera anònima amb l'objectiu de dificultar la identificació de l'autor.

A la Llei Orgànica 5/2000 reguladora de la responsabilitat penal dels menors, s'afegeix un nou article 10.bis, que preveu mesures específiques quan l'infractor és menor d'edat i està implicat en casos de ciberassetjament segons l'apartat 6 de l'article 172 ter. Aquesta inclusió busca establir un marc legal idoni per abordar situacions de ciberassetjament en les quals els infractors són menors d'edat.

Així, la Llei Orgànica 8/2023 aspira a establir disposicions actualitzades que permetin una resposta efectiva i proporcionada als casos de ciberassetjament, garantint un entorn digital segur i lliure de conductes nocives. Aquesta proposta legal emergeix de la necessitat urgent d'adaptar les normatives vigents a la ràpida evolució de les dinàmiques socials i tecnològiques, reflectint així el compromís de les autoritats amb la preservació del benestar i la dignitat de tots els membres de la societat, especialment en l'àmbit digital, que s'ha convertit en una part intrínseca de la vida quotidiana de la població.

Article 1. Modificació de la Llei Orgànica 10/1995, del 23 de novembre, del Codi Penal.

Es modifica la Llei Orgànica 10/1995, del 23 de novembre, del Codi Penal, en els termes següents:

Un. S'afegeix un nou apartat 6 de l'article 172 ter., que queda redactat com segueix:

6. Quan els actes descrits als apartats anteriors es realitzin a través de mitjans electrònics, informàtics o telemàtics, es considera ciberassetjament i se sanciona d'acord amb el que disposa aquest article. En el cas que l'autor del delictes sigui menor, s'aplicaran mesures educatives i de reinserció social, considerant l'edat i el grau de maduresa de l'infractor.

Dos. S'afegeix un nou apartat 9è de l'article 22, que queda redactat com segueix:

<9è. Cometre el delictes de manera anònima a través de mitjans electrònics, informàtics o telemàtics, amb el propòsit d'ocultar la identitat de l'autor i dificultar la investigació i la persecució dels actes delictius.

Article 2. Modificació de la Llei Orgànica 5/2000 reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

Un. S'afegeix un nou article 10.bis, que queda redactat com segueix:

Si l'infractor és menor d'edat i es tracta del delictes de l'apartat 6 de l'article 172 ter., s'imposaran mesures de llibertat vigilada per un període màxim de dos anys, amb l'objectiu de supervisar i acompanyar l'infractor en el seu procés de reintegració social i en el compliment de les seves obligacions, i/o es podrà decretar l'internament semiobert en centres especialitzats, amb la finalitat de proporcionar un marc educatiu i de formació, promovent així la resocialització i la prevenció de futures conductes delictives amb una durada determinada en funció de la gravetat de l'acció comesa i es revisarà periòdicament. A més, es prohibirà la comunicació amb la víctima per qualsevol mitjà pel mateix període per a salvaguardar el benestar de la víctima i prevenir possibles represàlies i també es prohibirà l'ús de les xarxes socials i, així limitar les oportunitats de l'infractor per continuar amb les conductes que van portar a l'acció delictiva.

Disposició final.

La present llei orgànica entrarà en vigor en dia següent de la seva publicació al [Butlletí Oficial de l'Estat]¹².

¹² Proposta realitzada d'elaboració pròpia, seguint el model d'una llei que entra en vigor.

Figura 2: Logotip del Butlletí Oficial de l'Estat.

3.5.3 Què és el que s'ha modificat i la seva explicació.

Aquestes modificacions proposades tenen com a objectiu abordar una mancança important en la legislació actual en relació amb el ciberassetjament a través de les plataformes de xarxes socials. Malgrat que el preàmbul de la Llei detalla les raons d'aquesta reforma, és crucial subratllar que, fins a aquest moment, el marc legal vigent, concretament la Llei Orgànica 10/1995 del Codi Penal, no proporcionava disposicions específiques per tractar aquest fenomen en l'entorn digital.

Primerament, quan s'aprova una Llei Orgànica, aquesta rep una numeració pròpia, el seu nom corresponent i el que modifiquen, que en aquest cas és la Llei Orgànica 8/2023, de l'1 d'agost, per a la reforma del Codi Penal i la Llei Penal del menor en matèria del ciberassetjament, per a la modificació de la Llei Orgànica 5/2000 reguladora de la responsabilitat penal dels menors i el Codi Penal. Aquestes lleis es publiquen sempre al BOE i es fa a través del cap de l'Estat, és a dir, Felip VI, rei d'Espanya. Cal recalcar que s'anomena Llei Orgànica, perquè sempre que es modifica una matèria que té a veure amb els drets fonamentals, en aquest cas el Codi Penal i la Llei Penal dels menors, s'anomena així. Per tant, si aquesta proposta no hagués reformat cap mena de dret fonamental, s'anomenaria Llei Ordinària.

Tot i que alguns articles del Codi Penal aborden qüestions relacionades amb l'assetjament i les xarxes socials, cap d'ells se centra específicament en el ciberassetjament mitjançant les plataformes digitals. El que són delictes comesos a través de les xarxes socials, l'únic que expressament menciona un cas així, és

l'article 183¹³. Tanmateix, l'article 172 ter., menciona l'assetjament. No obstant això, considero que no és suficient que sigui considerat un delictes d'assetjament i, per això, amb aquesta mancança en ment, he considerat que la millor via seria reformar aquest article i afegir un nou apartat 6è el qual proposi que si algú comet aquest delictes d'assetjament, però a través de xarxes socials o internet, serà considerat un delictes de ciberassetjament.

A més d'això, he introduït un nou apartat 9è a l'article 22, que estableix que cometre aquest delictes de manera anònima mitjançant mitjans electrònics, informàtics o telemàtics, amb l'objectiu d'ocultar la identitat de l'autor i dificultar la investigació, serà considerat una circumstància agreujant.

Pel que fa a la Llei Orgànica 5/2000 reguladora de la responsabilitat penal dels menors, he afegit un nou article 10.bis. Aquest article preveu unes mesures específiques per a quan l'infractor és menor d'edat i està implicat en el ciberassetjament segons l'apartat 6 de l'article 172 ter. Amb aquesta inclusió busco proporcionar un marc legal adequat per abordar casos de ciberassetjament en què els infractors són menors d'edat.

3.5.4 Com garantir el desenvolupament i la implementació futura de la proposta de manera efectiva.

A partir de la meua investigació, he identificat que la **Constitució espanyola**, específicament a l'article 87, disposa les disposicions relatives a la iniciativa popular. Això implica que un ciutadà pot, mitjançant la presentació de 500.000 signants

¹³ Article 183.

1. "El que a través de internet, del teléfono o de cualquier otra tecnología de la información y la comunicación contacte con un menor de dieciséis años y proponga concertar un encuentro con el mismo a fin de cometer cualquiera de los delitos descritos en los artículos 181 y 189, siempre que tal propuesta se acompañe de actos materiales encaminados al acercamiento, será castigado con la pena de uno a tres años de prisión o multa de doce a veinticuatro meses, sin perjuicio de las penas correspondientes a los delitos en su caso cometidos. Las penas se impondrán en su mitad superior cuando el acercamiento se obtenga mediante coacción, intimidación o engaño."

2. "El que, a través de internet, del teléfono o de cualquier otra tecnología de la información y la comunicación contacte con un menor de dieciséis años y realice actos dirigidos a embaucarle para que le facilite material pornográfico o le muestre imágenes pornográficas en las que se represente o aparezca un menor, será castigado con una pena de prisión de seis meses a dos años."

davant del **Congrés**, promoure una iniciativa destinada a aconseguir l'aprovació d'una determinada llei. No obstant això, és essencial destacar que existeixen àmbits específics que es troben exclosos d'aquest procediment, i un d'ells abasta aquelles qüestions que tenen un impacte directe en els drets fonamentals. Per tant, és pertinent assenyalar que en el cas de les reformes tant del Codi Penal com de la Llei Orgànica reguladora de la Responsabilitat Penal dels Menors (LORPM), un ciutadà no disposa de la facultat de presentar una iniciativa popular. Això significa que aquests àmbits de la legislació estan subjectes a altres procediments i requisits específics, que responen a les exigències i condicions establertes en el marc normatiu vigent.

Donat que, com ja he assenyalat, la naturalesa de la proposta plantejada no es pot impulsar a través de la iniciativa popular, considero que la manera més adequada d'avançar seria presentar-la a un partit polític. Això permetria que la proposta sigui sotmesa a l'avaluació i el debat intern del partit, a més d'oferir l'oportunitat de ser considerada com a part de la seva plataforma o agenda política. D'aquesta manera, es podria explorar la possibilitat de promoure i defensar aquesta proposta des de dins del marc legislatiu establert. És important buscar el partit polític que estigui més alineat amb els objectius i valors de la proposta, amb l'esperança que pugui ser una força motriu per al futur desenvolupament i implementació d'aquesta iniciativa.

“La constitución española de 1978.

Título III. De las Cortes Generales

Capítulo segundo. De la elaboración de las leyes

Artículo 87

1. La iniciativa legislativa corresponde al Gobierno, al Congreso y al Senado, de acuerdo con la Constitución y los Reglamentos de las Cámaras.
2. Las Asambleas de las Comunidades Autónomas podrán solicitar del Gobierno la adopción de un proyecto de ley o remitir a la Mesa del Congreso una proposición de ley, delegando ante dicha Cámara un máximo de tres miembros de la Asamblea encargados de su defensa.
3. Una ley orgánica regulará las formas de ejercicio y requisitos de la iniciativa popular para la presentación de proposiciones de ley. En todo caso se exigirán no menos de 500.000 firmas acreditadas. No procederá dicha

iniciativa en materias propias de ley orgánica, tributarias o de carácter internacional, ni en lo relativo a la prerrogativa de gracia.”¹⁴

3.6 Proposta d'un nou punt en la normativa de l'institut.

3.6.1 Context i justificació.

La incorporació de canvis normatius a l'àmbit institucional respon a una necessitat constant d'adaptació i millora en els sistemes que regeixen la convivència i el funcionament de la comunitat educativa. En aquest sentit, he considerat fonamental introduir una modificació a la normativa de l'institut per abordar de manera més eficaç i actualitzada una qüestió rellevant a l'entorn actual: el ciberassetjament.

El ciberassetjament, o assetjament digital, ha emergit com un desafiament en el context de les tecnologies de la informació i la comunicació. Les dinàmiques d'interacció en línia han obert noves possibilitats d'interconnexió, però també han plantejat desafiaments en termes de convivència i respecte. Davant d'aquesta realitat, és imperatiu que les institucions educatives adoptin mesures proactives i pertinents per prevenir i abordar aquest problema.

Per aquesta raó, la modificació proposada a la normativa de l'institut busca establir un marc clar i efectiu per bregar amb situacions de ciberassetjament dins de la comunitat educativa. A través d'aquest nou punt a la normativa, es pretén crear un entorn segur on els valors de respecte, empatia i tolerància siguin promoguts i reforçats. Aquesta addició reflecteix la vocació de l'institut per protegir i garantir el benestar de tots els membres, així com fomentar un ambient d'aprenentatge positiu i respectuós.

¹⁴ Article 87 de la Constitució Espanyola.

3.6.2 Model de la proposta d'un nou punt en la normativa de l'Institut.

Proposta: Inclusió del Ciberassetjament a les Normes d'Organització i Funcionament del Centre (NOFC)

Aquesta proposta té com a objectiu proporcionar una base sòlida per abordar el ciberassetjament dins de l'Institut, promoure un ambient segur i de respecte, i establir conseqüències clares per a aquells que violin aquestes normes. És important que aquest nou punt s'integri a la normativa existent i es comuniqui de manera efectiva a tots els membres de la comunitat educativa.

Considerant la importància d'abordar de manera efectiva el ciberassetjament i garantir un entorn segur per a tots els alumnes de l'Institut, es proposa la inclusió d'un nou punt a la normativa que estableixi clarament les conductes de ciberassetjament i els càstigs corresponents. A continuació, es presenta la proposta:

Definició de ciberassetjament:

El ciberassetjament també es pot conèixer com a *ciberbullying* i és un problema cada vegada més freqüent en tot el món i en la societat actual, especialment entre els menors d'edat. El desenvolupament de les tecnologies de la informació i la comunicació ha permès que aquest tipus de ciberassetjament s'estengui més enllà de l'entorn físic i es produeixi a través de mitjans electrònics. És a dir, és una forma de violència que consisteix a perseguir companys o persones conegudes d'una edat semblant per humiliar-los, insultar-los o amenaçar-los. Es produeix en línia, és a dir, a través dels mitjans de comunicació digitals més utilitzats actualment: les xarxes socials, internet, els mòbils, els blogs, els missatges de text o de correu electrònic...

Prohibició del ciberassetjament:

Queda estrictament prohibit fer qualsevol forma de ciberassetjament dins o fora de l'entorn escolar que involucri alumnes de l'institut. Aquesta prohibició s'estén a totes les plataformes digitals i els mitjans electrònics.

Responsabilitat i conseqüències:

3.1. Els alumnes que siguin responsables d'actes de ciberassetjament seran considerats infractors disciplinaris i se'ls aplicaran les mesures disciplinàries corresponents, d'acord amb la gravetat de la conducta i les polítiques establertes per l'institut. No solament se sancionarà disciplinàriament als responsables de l'acció, sinó també a aquells que hagin estat testimonis dels fets i no hagin adoptat mesures al respecte.

3.2. Les conseqüències poden incloure, però no es limiten a: advertiment verbal, crida d'atenció per escrit, assistència a programes d'educació i conscienciació sobre l'ús responsable d'internet, la suspensió temporal, l'expulsió o altres mesures disciplinàries determinades per la direcció de l'institut.

Procediment de denúncia al centre:

4.1. S'establirà un procediment clar i confidencial per a la denúncia de casos de ciberassetjament al centre. S'animarà els alumnes, pares, tutors legals i membres del personal a informar de qualsevol incident de ciberassetjament que tingui lloc dins o fora de l'entorn escolar.

4.2. Les denúncies al centre seran tractades de manera seriosa, confidencial i diligent. Es proporcionarà suport a les víctimes de ciberassetjament i s'investigaran adequadament totes les denúncies per prendre les mesures corresponents.

Educació i prevenció:

5.1. L'institut es comprometrà a oferir una educació integral sobre l'ús responsable d'internet, els riscos del ciberassetjament i les maneres de prevenir-lo. Es fomentarà

la conscienciació entre els alumnes, pares i membres del personal mitjançant programes, tallers i xerrades informatives.

5.2. Es fomentarà una cultura de respecte, tolerància i empatia entre els alumnes, promovent el bon tracte i la responsabilitat en línia.

Col·laboració amb les autoritats competents:

L'institut col·laborarà estretament amb les autoritats competents en la investigació i la persecució de casos greus de ciberassetjament que constitueixin delictes segons la legislació vigent.

En els casos de gravetat es procedirà a la denúncia davant de l'autoritat competent, és a dir, davant del jutge d'instrucció, policia o fiscalia.

Les sancions:

Aquestes conductes són molt greument perjudicials per a la convivència en el centre. Per tant, les conductes en qüestió comportaran una expulsió que varia entre 3 i 20 dies lectius, en funció de la gravetat i els agreujants que hi puguin haver.

Mesures restauratives:

Com a finalitat reparar els danys causats i fomentar la reflexió i el creixement personal dels implicats en una situació conflictiva, es duran a terme algunes de les següents iniciatives: atenció orientadora per a proporcionar suport i orientació individualitzada, petició de disculpes per a incentivar i facilitar que la persona responsable de l'acció negativa expressi el seu penediment i demani disculpes de manera sincera, una mediació amb els pares i els alumnes implicats en l'objectiu de comprendre les diferents perspectives i trobar solucions consensuades, una restitució de danys en la qual es busquen maneres de compensar les conseqüències negatives de l'acció, sigui a través de reparacions tangibles o de contribucions a la comunitat i, una avaluació continuada per fer un seguiment del

progrés i l'evolució dels implicats, ajustant les mesures restauratives segons les necessitats i els avanços observats.¹⁵

3.6.2.1 Versió reduïda per a la web.

Establím mesures contra el ciberassetjament per promoure un ambient respectuós i segur. Es prohibeix qualsevol forma de ciberassetjament, amb sancions de 3 a 20 dies lectius proporcionals a la gravetat. Fomentem l'educació sobre l'ús responsable d'Internet i la prevenció del ciberassetjament. Col·laborem amb les autoritats en casos greus i hi ha mesures restauratives implementades per reparar danys i fomentar el creixement personal dels implicats en conflictes.

3.6.3 Com garantir el desenvolupament i la implementació futura de la proposta de manera efectiva.

3.6.3.1 Al meu institut.

Per tal de procedir amb la implementació de la nova normativa a l'institut, se seguirà un procés formal i estructurat. Inicialment, es requereix presentar una instància que està disponible a la pàgina web de l'institut. Aquesta instància serà posteriorment remesa a l'administració, on serà revisada. Posteriorment, passarà a ser objecte de debat i anàlisi per part de direcció i, després, del claustre.

En la reunió del claustre, s'abordarà la instància i es procedirà a la seva votació. Si aquesta és aprovada, la proposta serà sotmesa a l'avaluació i votació del Consell Escolar. Una vegada obtinguda l'acceptació definitiva, es procedirà a la modificació pertinent de les Normes d'Organització i Funcionament del Centre (NOFC), i la nova normativa serà oficialment aplicada, es notificarà a totes les famílies del centre i serà integrada al funcionament de l'institut. Aquest procediment garanteix la legitimitat i el compliment dels procediments establerts per a la introducció de la nova disposició, assegurant així la seva adopció amb rigor i transparència.

¹⁵ Proposta realitzada d'elaboració pròpia.

3.6.3.2 Als centres educatius de Catalunya.

Entenc que no puc implementar aquesta proposta en altres instituts de Catalunya, ja que cada centre educatiu posseeix la seva pròpia normativa i dinàmica. Tot i això, seria del meu interès compartir la meva proposta amb altres instituts perquè la considerin com a referència i puguin explorar la possibilitat d'adaptar-la al seu propi context. Amb aquesta finalitat, es podria enviar una instància formal a l'òrgan d'inspecció pertinent. Així, es pot iniciar un diàleg constructiu sobre la viabilitat d'implementar aquesta mesura en altres centres educatius.

4. CONCLUSIONS

En aquest treball d'investigació sobre l'evolució de la llei penal del menor i el ciberassetjament, s'ha aconseguit endinsar-se en un àmbit crucial i actual de la legislació. Després d'aprofundir en la normativa legal actual, puc afirmar amb seguretat que la meva hipòtesi inicial era certa. La inclusió de propostes legislatives per abordar el ciberassetjament, que, malgrat la seva naturalesa creixent i les seves conseqüències profundes, no està prou tipificat dins el marc legal vigent, és una necessitat imperant a la societat digital actual. Tanmateix, la regulació del ciberassetjament des d'institucions educatives no hauria de ser menys important. Aquesta conclusió em reforça la idea que una reforma legislativa específica és essencial per a abordar aquest fenomen de manera efectiva i assegurar la protecció adequada de les víctimes en l'entorn digital.

Per aquest motiu formularé les conclusions del meu treball de recerca en dos sentits, en relació amb l'àmbit legal i en relació amb l'àmbit institucional centrant-la al meu Institut.

En primer lloc, he arribat a la conclusió que s'ha de considerar que el ciberassetjament és una forma particularment greu d'assetjament que pot tenir un

gran impacte en les víctimes, ja que pot ser persistent, anònim i accessible a través de molts mitjans. Per tant, considero que seria important que tingués una definició clara i una pena específica per ajudar a prevenir i lluitar contra aquesta conducta.

Deixant de banda que el ciberassetjament és una conducta que pot ser difícil de definir i de provar, pel fet que pot ser subjectiva i es pot produir en diferents contextos i mitjans i això podria fer que l'articulació de la llei específica sigui complicada i sigui difícil aplicar-la adequadament, considero que el ciberassetjament hauria de tenir un article propi. Aquest, podria ajudar a establir una definició clara, cosa que facilitaria el procés judicial per a les víctimes. A més a més, la creació d'un article específic podria enviar un missatge clar que el ciberassetjament no serà tolerat.

En aquest punt cal fer referència a la dificultat que suposaria per una estudiant de Batxillerat iniciar una proposta d'aquestes magnituds. Per aquest motiu es va elaborar un model de proposta en matèria de ciberassetjament on es regula la responsabilitat penal dels menors. Tot i això, considero que he assolit l'objectiu que em proposava en el treball, ja que he examinat i analitzat l'evolució de la llei orgànica 5/2000, que regula la responsabilitat penal del menor, per poder posteriorment fer un treball pràctic ben fonamentat elaborant una proposta de llei.

Pel que fa a l'àmbit d'investigació a nivell social, realitzar les enquestes em va servir per obtenir dades reveladores sobre la percepció i el coneixement de la llei penal del menor i el ciberassetjament. Resulta particularment significatiu que una part considerable dels enquestats, encara que conscients de la problemàtica del ciberassetjament, no estigui completament familiaritzada amb la legislació existent. Per tot això destaco la necessitat urgent d'educació i conscienciació en aquest àmbit.

L'anàlisi detallada d'un cas de ciberassetjament va proporcionar una visió pràctica de com es desenvolupa aquest tipus de procediments legals. Des de la fase de recerca, on es reben denúncies i es fan diligències preliminars, fins a la fase de judici oral i la posterior execució de la sentència, s'observa una estructura sòlida

però també la complexitat d'abordar aquests casos. Analitzar un cas pràctic et permet reconèixer totes les vessants judicials.

En aquest segon apartat, em basaré a extreure conclusions del treball que es va realitzar per incidir en l'àmbit educatiu.

La proposta d'inclusió del ciberassetjament a les NOFC representa un pas significatiu cap a la creació d'un entorn educatiu segur i respectuós. La definició clara del ciberassetjament, la prohibició i les conseqüències establertes per als infractors són elements fonamentals d'aquesta proposta. Així mateix, la promoció de l'educació i la prevenció del ciberassetjament, així com la col·laboració amb les autoritats en casos greus, enforteixen l'efectivitat d'aquestes mesures. Considero que he assolit l'objectiu que m'havia proposat a l'inici del treball d'investigació, ja que he creat el reglament que regula de manera específica les situacions de ciberassetjament a les instal·lacions de la institució. A més a més, he formulat una nova disposició en la normativa vigent que aborda de manera exhaustiva aquesta problemàtica, establint les bases per a una convivència respectuosa i segura entre tots els membres de la comunitat educativa. I, a més a més, per a reparar els danys causats i fomentar la reflexió i el creixement personal dels implicats en una situació conflictiva, he plantejat un seguit de mesures restauratives.

Considero que l'elaboració d'aquest treball representa una oportunitat de millora, no només en l'àmbit personal sinó també per a l'Institut en el seu conjunt. Mitjançant l'establiment d'una normativa basada en fonaments legals, contribueixo a crear un marc que promou una convivència respectuosa i segura per a tota la comunitat educativa que proposaré al centre i intentaré implementar.

En resum, aquest treball de recerca ha evidenciat la necessitat abordar de manera efectiva el ciberassetjament a través de la legislació, l'educació i la prevenció. La inclusió de propostes legislatives i la definició clara de conductes de ciberassetjament a les normatives escolars són passos crucials cap a un ambient educatiu segur i respectuós. Aquest estudi proporciona una base sòlida per a futures accions i polítiques encaminades a combatre el ciberassetjament i protegir els drets dels menors a l'era digital.

5. GLOSSARI

Ordenament Jurídic → Un conjunt de lleis que regulen les relacions socials. Aquestes lleis són de tipus penal, civil, administratives, laborals, etc.

Constitució espanyola → Norma suprema de l'Estat espanyol, dotada d'eficàcia directa, que configura el sistema de fonts de l'ordenament jurídic.

Congrés → Assemblea legislativa formada per representants del poble escollits per sufragi universal.

Ordenament constitucional → Conjunt de valors, principis i regles contingudes a la Constitució i el bloc de la constitucionalitat.

Ministeri Fiscal → Dins l'ordenament jurídic vigent a l'Estat espanyol, institució integrada amb autonomia funcional en el poder judicial, estructurada en diferents òrgans propis, que té com a missió promoure l'acció de la justícia en defensa de la legalitat, dels drets dels ciutadans i de l'interès públic, així com vetllar per la independència dels tribunals i procurar davant d'ells la satisfacció de l'interès social.

Mediació penal → Acció del qui intervé entre dues persones o més per fer-les posar d'acord en l'àmbit penal.

Amonestacions → Sanció administrativa de caràcter lleu que s'imposa per una falta disciplinària.

Responsabilitat civil → Obligació de tota persona de reparar els danys i perjudicis que causi a la persona o el patrimoni d'una altra.

6. ABREVIATURES

LORPM - Llei Orgànica Reguladora de la Responsabilitat Penal dels Menors.

CP - Codi Penal.

NOFC - Normes d'Organització i Funcionament de Centre.

7. BIBLIOGRAFIA

[1] CONSELL DE L'ADVOCACIA CATALANA (2015). *Código Penal y Ley Penal del Menor*. Tirant lo blanch.

[2] *Derecho Penal Español*. (2010). Tecnos. 8a ed. Madrid, 2010.

[3] Excmo. Sr. D. Jacobo Barja de Quiroga López, Ilmo. Sr. D. Miguel Ángel Encinar del Pozo, Ilma. Sra. D^a. M^a. Ángeles Villegas García. (juny de 2021). *Código Penal*. LEFEVRE.

8. WEBGRAFIA

[1] Generalitat de Catalunya (2017, agosto 16). *El ciberassetjament o "cyberbullying"*. sexejoves.gencat.cat. Citada X. Disponible a:

<https://sexejoves.gencat.cat/ca/temes/assetjament-virtual/ciberassetjament-cyberbullying/>

[2] *La responsabilidad penal del menor*. (2022, agosto 4). dexiaabogados.com. Citada X. Disponible a:

<https://www.dexiaabogados.com/blog/responsabilidad-penal-menor/>

[3] Tomás Montero Hernanz, (2007, enero 9). *A propósito de la demandada reforma de la Ley Orgánica reguladora de la responsabilidad penal de los menores*. noticias.juridicas.com. Citada el 7 de març de 2023. Disponible a:

<https://noticias.juridicas.com/conocimiento/articulos-doctrinales/4309-a-proposito-de-la-demandada-reforma-de-la-ley-organica-reguladora-de-la-responsabilidad-penal-de-los-menores/>

[4] María Jesús NÁJERA. *LA LEY ORGÁNICA DE RESPONSABILIDAD PENAL DE MENORES: ÚLTIMAS MODIFICACIONES*. repositori.uji.es. Citada el 7 de març de 2023. Disponible a:

https://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/78586/forum_2006_7.pdf?sequence=1

[5] *Código Penal*. conceptosjuridicos.com. Citada el 7 de març de 2023. Disponible a:

<https://www.conceptosjuridicos.com/codigo-penal/>

[6] Generalitat de Catalunya. *El dret penal: concepte. El Codi penal vigent: principis i estructura. El delictes: concepte, classes i elements. Les persones criminalment responsables dels delictes. Les causes eximents de la responsabilitat penal. Les circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal*. justicia.gencat.cat. Citada el 14 de març de 2023. Disponible a:

https://justicia.gencat.cat/web/.content/documents/ofertes_treball/opos_presons/temari_execucio_penal/tema_1.pdf

[7] Generalitat de Catalunya. *Justícia juvenil*. justicia.gencat.cat. Citada el 23 de març de 2023. Disponible a:

https://justicia.gencat.cat/ca/departament/Normativa/normativasectorial/justicia_juvenil/

[8] Generalitat de Catalunya. *La Convenció sobre els Drets de l'Infant*. dretssocials.gencat.cat. Citada el 23 de març de 2023. Disponible a:

https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/07infanciaiadolescencia/observatori_drets_infancia/destacats_columna_dreta/Convencio_drets_infancia.pdf

[9] Fiscalía General del Estado. *Circulares, Consultas e Instrucciones*. fiscal.es. Citada el 23 de març de 2023. Disponible a:

https://www.fiscal.es/memorias/estudio2016/PDF/CIR/CIR_03_1984.pdf

[10] Consejería de Educación, C. Y. D. (Enero de 2015). *Evolución de la normativa sobre tutela en España*. juntadeandalucia.es. Citada el 23 de març de 2023. Disponible a:

https://www.juntadeandalucia.es/cultura/archivos_html/sites/default/contenidos/archivos/ahpmalaga/documentos/DOCMES_201501_2.pdf

[11] Generalitat de Catalunya. *DECRET 313/1992, de 14 de desembre, d'atribució de competències en matèria de menors, arran de la Llei orgànica 4/1992, de 5 juny, sobre reforma de la Llei reguladora de la competència i el procediment dels jutjats de menors*. portaljuridic.gencat.cat. Citada el 23 de març de 2023. Disponible a:

<https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/1992/12/14/313>

[12] Paloma Esteban (2015, abril 21). *Cómo ha evolucionado la responsabilidad penal de los menores en España*. elconfidencial.com. Citada l'11 d'abril de 2023. Disponible a:

https://www.elconfidencial.com/espana/2015-04-21/como-ha-evolucionado-la-responsabilidad-penal-de-los-menores-en-espana_763358/

[13] *Responsabilidad penal del menor*. conceptosjuridicos.com. Citada el 18 d'abril de 2023. Disponible a:

<https://www.conceptosjuridicos.com/responsabilidad-penal-del-menor/>

[14] *Artículo 19 del Código Penal*. conceptosjuridicos.com. Citada el 18 d'abril de 2023. Disponible a:

<https://www.conceptosjuridicos.com/codigo-penal-articulo-19/>

[15] *Amonestación*. mundojuridico.net. Citada el 5 de maig de 2023. Disponible a:

<https://mundojuridico.net/amonestacion/>

[16] Jesús S. *Código Penal español: ¿Qué es y cuál es su importancia en la actualidad?* economia3.com. Citada el 5 de maig de 2023. Disponible a:

<https://economia3.com/codigo-penal-que-es-importancia/>

[17] *Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal*. boe.es. Citada el 6 de julio de 2023. Disponible a:

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444>

[18] *Ets al NOU Enciclopèdia.cat, el teu portal del coneixement en llengua catalana*. enciclopedia.cat. Citada el 21 d'agost de 2023. Disponible a:

<https://www.enciclopedia.cat/>

[19] *Diccionari de dret administratiu*. termcat.cat. Citada el 21 d'agost de 2023. Disponible a:

<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/169>

[19] M.^a del Carmen Lázaro Pérez (año 2001). *ANÁLISIS DE LA LEY ORGÁNICA 5/2000, REGULADORA DE LA RESPONSABILIDAD PENAL DEL MENOR*. journals.copmadrid.org. Citada el 21 d'agost de 2023. Disponible a:

<https://journals.copmadrid.org/apj/archivos/76294.PDF>

[20] Generalitat de Catalunya. *Llei orgànica reguladora de la responsabilitat penal dels menors*. ccmareme.cat. Citada el l'1 de setembre de 2023. Disponible a:

[https://www.ccmareme.cat/ARXIUS/2010/BENESTAR/INFANCIA/PROTOCOL/Llei Organica 5 2000 reguladora de la responsabilitat penal d els menors.pdf](https://www.ccmareme.cat/ARXIUS/2010/BENESTAR/INFANCIA/PROTOCOL/Llei%20Organica%205%202000%20reguladora%20de%20la%20responsabilitat%20penal%20d%20els%20menors.pdf)

[21] *Acoso escolar y ciberacoso: propuestas para la acción*. savethechildren.es. Citada el 7 de setembre de 2023. Disponible a:

[https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/acoso_escolar_y_ciberacoso_informe_vok - 05.14.pdf](https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/acoso_escolar_y_ciberacoso_informe_vok_-_05.14.pdf)

[22] *La DGAIA va atendre el 2022 el doble de menors de 14 anys per cometre delictes sexuals que el 2015*. (23 de març de 2023). social.cat. Citada el 12 de setembre de 2023. Disponible a:

<https://www.social.cat/noticia/18606/la-dgaia-va-atendre-el-2022-el-doble-de-menors-de-14-anys-per-cometre-delictes-sexuals-que>

[23] Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal., Llei n.º núm. 281, de 24/11/1995. (1996) (Espanyol). Citada el 12 de setembre de 2023. Disponible a:

<https://www.boe.es/eli/es/lo/1995/11/23/10/con>

[23] Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal., Llei n.º núm. 11, de 13/01/2000. (2001) (Espanyol). Citada el 12 de setembre de 2023. Disponible a:

<https://www.boe.es/eli/es/lo/2000/01/12/5/con>

9. ÍNDEX DE FIGURES

FIGURA 1: *Fiscal de menors*. Jerónimo Enrique Gómez. (pàgina 22)

FIGURA 2: *Logotip del Butlletí Oficial de l'Estat.* (pàgina 27)

https://es.m.wikipedia.org/wiki/Archivo:BOE_logo.svg

FIGURA 3: *Gràfica d'estadístiques 1.* Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 46)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEysQFj4iws/edit#responses

FIGURA 4: *Gràfica d'estadístiques 2.* Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 47)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEysQFj4iws/edit#responses

FIGURA 5: *Gràfica d'estadístiques 3.* Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 48)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEysQFj4iws/edit#responses

FIGURA 6: *Gràfica d'estadístiques 4.* Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 48)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEysQFj4iws/edit#responses

FIGURA 7: *Gràfica d'estadístiques 5.* Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 49)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEysQFj4iws/edit#responses

FIGURA 8: *Gràfica d'estadístiques 6.* Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 50)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEys_QFj4iws/edit#responses

FIGURA 9: *Gràfica d'estadístiques 7*. Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 50)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEys_QFj4iws/edit#responses

FIGURA 10: *Gràfica d'estadístiques 8*. Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 51)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEys_QFj4iws/edit#responses

FIGURA 11: *Gràfica d'estadístiques 9*. Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 56)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEys_QFj4iws/edit#responses

FIGURA 12: *Gràfica d'estadístiques 10*. Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 56)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEys_QFj4iws/edit#responses

FIGURA 13: *Gràfica d'estadístiques 11*. Elaboració pròpia. Vegeu a l'Annex II. (pàgina 57)

https://docs.google.com/forms/d/1aPNFQICloDi_dijkL7WQo-4MhYX96MybEys_QFj4iws/edit#responses

ANNEXOS

10. ANNEXOS

I. ENTREVISTA

1. Quina és la seva opinió sobre l'evolució de la llei penal del menor als darrers anys? Considera que ha estat beneficiosa o perjudicial per a la societat en general?

De l'evolució legislativa només seria destacable la transició de l'antiga Llei de Tribunals Tutelars de Menors (de l'any 1992) a la nova Llei Orgànica de Responsabilitat Penal del Menor (de 12 de gener de 2000).

Des de la seva entrada en vigor fins avui únicament destacaria, per la seva transcendència, la reforma esdevinguda en matèria de responsabilitat civil, que va introduir la novetat que els representants legals responen directament de les indemnitzacions per delictes comesos per menors d'edat.

Les restants reformes han estat secundàries i derivades de les nombroses reformes que ha patit el nostre Codi Penal.

Pel que fa a la segona qüestió m'agradaria pensar que, encara que sigui discutible si ha estat beneficiosa, per descomptat no es pot dir que hagi estat perjudicial.

2. Quins aspectes considera fonamentals en l'aplicació de la justícia penal juvenil? Quina és la importància de garantir el degut procés i els drets dels menors involucrats?

Els aspectes més rellevants a complir serien:

- La celeritat¹⁶ en la resposta davant del delicte.
- La coordinació entre policia-fiscalia-equips tècnics.
- La compatibilitat entre salvaguardar els drets de les víctimes i alhora respectar el superior interès del menor.

¹⁶ Sinònim de rapidesa.

La salvaguarda dels drets del menor no és sinó una exigència derivada del Dret Fonamental de qualsevol ciutadà a un procés just i amb totes les garanties.

3. Quina és la seva postura sobre la possibilitat que els menors en conflicte amb la llei rebin un càstig proporcional a la seva edat i grau de maduresa? Considera que la individualització de les penes és un aspecte rellevant en aquests casos?

La individualització de les penes és un principi bàsic del Dret Penal, de la mà del principi de proporcionalitat.

El primer esglaó seria lògic: cap menor no pot rebre més sanció que si fos més gran. Dins això resulta imprescindible la tasca de l'Equip Tècnic per a concretar quina mesura és més adequada en cada cas, sense oblidar aplicar-ne uns mínims: per molt bona conducta hi ha delictes la gravetat dels quals exigeix una resposta punitiva proporcional a aquesta gravetat.

4. Quina és la seva postura respecte a la responsabilitat dels pares o tutors legals en casos de ciberassetjament comès per menors? Creu que hauria d'existir alguna forma de sanció per a ells?

En primer lloc, caldria acudir a l'art. 11 del Codi Penal, on es preveu la "responsabilitat per defecte": s'atribueix el delicte a qui tenint el deure de fer-ho, no ho impedeix (és un cas difícil d'imaginar a la pràctica per a aquest delicte).

En segon lloc, els representants legals respondran de la indemnització per danys morals al costat del menor infractor.

Fora de l'anterior es tracta d'un problema de mera educació des de la infància: educar en el respecte al proïsme i en l'ús mesurat de les xarxes socials.

5. Quina és l'efectivitat de les mesures de prevenció i conscienciació sobre el ciberassetjament que s'implementen a l'àmbit educatiu? Creu que se'ls està brindant als joves les eines necessàries per enfrontar aquesta problemàtica?

Per desgràcia no puc respondre aquesta pregunta, malgrat resultar de notable rellevància; crec que pertany més a l'àmbit docent.

La impressió, pel que rebem a fiscalia, és que actualment els professors estan "als peus dels cavalls": cada vegada se'ls demana que efectuïn una tasca educativa bàsica que correspondria als pares, i posteriorment se'ls culpa si ocorre algun cas de ciberassetjament que no han "sabat" prevenir i/o tallar. A això se suma la cada vegada més freqüent sobreprotecció dels pares als fills, que juga en detriment de l'autoritat del professorat (el típic "el meu fill és impossible que hagi fet això").

6. Quines millores o canvis considera necessaris a la llei penal del menor per a abordar de manera més efectiva el ciberassetjament i protegir els joves a l'entorn digital?

La Llei hauria de poder imposar cautelarment o com a mesura ferma la prohibició d'accés a les xarxes. Però aquesta mesura sona avui dia a un impossible: no hi hauria manera de controlar si es respecta o no. El que acabo de dir no suposa cap solució al problema, però com a mínim seria una resposta al problema.

7. Considera que la col·laboració entre diferents entitats, com l'educació, la justícia i organitzacions comunitàries, és fonamental per abordar de manera integral la problemàtica de la delinqüència juvenil? Quines iniciatives proposa per a promoure aquesta cooperació?

En la resposta a la pregunta 2) ja faig esment que la cooperació entre institucions resulta essencial. I encara que soni a demagògia i/o a solució massa fàcil, no se m'acut altra cosa que invertir en educació, educació, i educació: fins que arribi el dia en què els usuaris de les xarxes no només no segueixin (és una forma de ser còmplice) sinó fins i tot denunciïn o expulsin qui feu un ús amb finalitats d'humiliar o atacar la dignitat dels altres.

NOTA: Les opinions donades ho són en qualitat de fiscal de menors, però no en representació de la fiscalia de menors de Girona.

Girona, setembre de 2023.
Jerónimo E. Gómez VÍllora.
Fiscal.

II. ENQUESTA

Aquestes són les dades que vaig obtenir:

QÜESTIÓ 1

Gènere
194 respostes

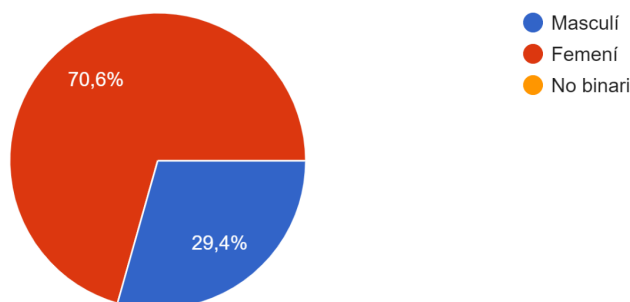

Figura 3: Gràfica d'estadístiques 1.

Els resultats d'aquesta primera gràfica revelen una marcada disparitat de gènere entre els participants. Un 70,6% de les respostes provenen de dones, mentre que un 29,4% corresponen a homes. Aquesta discrepància pot indicar més consciència i sensibilitat de les dones cap al ciberassetjament i la seva legislació. Tot i això, també suggereix una menor participació masculina, possiblement vinculada a una percepció menys aguda del problema o una menor consciència de les seves implicacions.

QÜESTIÓ 2

Edat

194 respostes

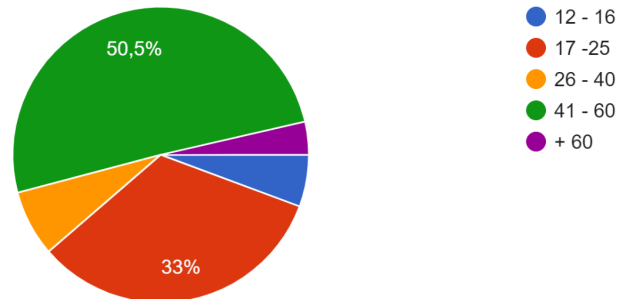

Figura 4: Gràfica d'estadístiques 2.

Els resultats de l'enquesta revelen una diversa distribució demogràfica quant a l'edat dels participants. Un 5,7% es troba al rang de 12 a 16 anys, un 33% a la franja de 17 a 25 anys, un 7,2% pertany al grup de 26 a 40 anys, un 50,5% se situa entre 41 i 60 anys, i un 3,6% té més de 60 anys.

Aquestes dades proporcionen una perspectiva completa de la representació generacional a l'estudi. L'alta participació d'individus joves de 17 a 25 anys indica una consciència activa i preocupació pel tema del ciberassetjament en aquesta demografia, possiblement per la seva alta exposició a plataformes digitals. La representació significativa de persones d'entre 41 i 60 anys suggereix una inquietud creixent en grups més experimentats en relació amb el ciberassetjament.

QÜESTIÓ 3

Saps què és la llei penal del menor?

194 respostes

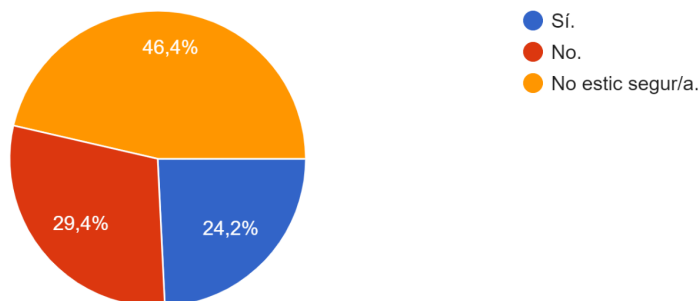

Figura 5: Gràfica d'estadístiques 3.

Les dades reflecteixen que el 46,4% dels enquestats no tenen certesa sobre la llei penal del menor, el 29,4% admet desconeixement i només el 24,2% afirma estar familiaritzat. Això subratlla la necessitat d'educació i conscienciació per enfortir la protecció dels joves en el context legal i millorar l'eficàcia en la lluita contra el ciberassetjament.

QÜESTIÓ 4

En cas afirmatiu, sabries dir quina és?

92 respostes

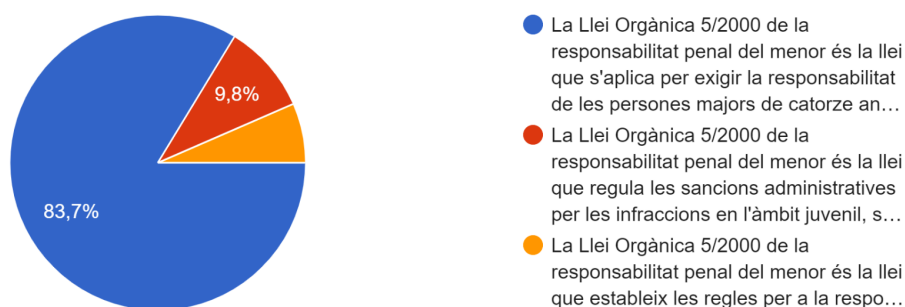

Figura 6: Gràfica d'estadístiques 4.

El 83,7% dels participants han encertat la definició correcta de la llei penal del menor. Tot i això, com s'ha pogut veure a la gràfica anterior, persisteix un

desconeixement significatiu, ja que el 46,4% no està segur de la seva comprensió i el 29,4% admet no estar familiaritzat amb aquesta legislació.

QÜESTIÓ 5

Quina d'aquestes definicions creus que s'ajusta més al concepte de ciberassetjament:

191 respostes

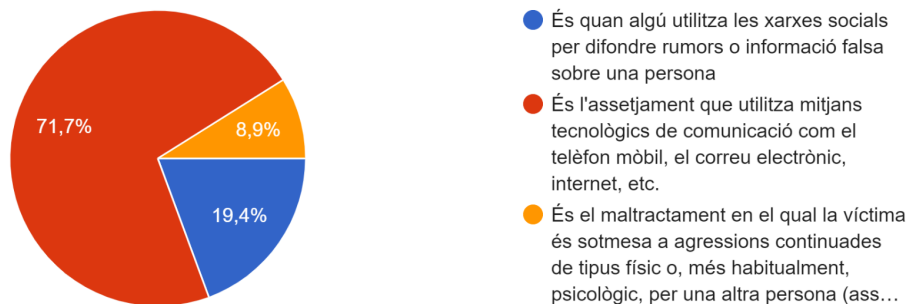

Figura 7: Gràfica d'estadístiques 5.

Un 71,7% dels enquestats han encertat la definició correcta del ciberassetjament i han evidenciat un nivell considerable de comprensió. Tot i això, el 28,3% no ha aconseguit identificar adequadament aquest fenomen. Aquests resultats indiquen una necessitat de continuar educant sobre el ciberassetjament per enfortir la consciència i comprensió d'aquest.

QÜESTIÓ 6

Coneixes o has patit algun cas de ciberassetjament?

193 respostes

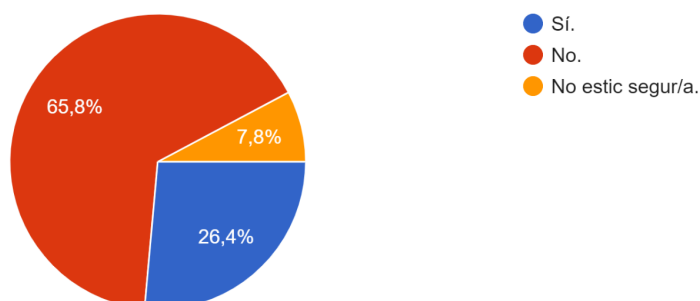

Figura 8: Gràfica d'estadístiques 6.

Un 65,8% dels enquestats afirmen no conèixer ni haver experimentat casos de ciberassetjament, indicant una relativa absència d'experiències personals en aquest àmbit. Un 7,8% es mostra indecís o incert, mentre que un 26,4% declara haver tingut experiències amb el ciberassetjament. Aquestes dades subratllen la necessitat de continuar promovent la consciència i l'educació sobre aquest problema, fins i tot entre els que no han experimentat directament el ciberassetjament.

QÜESTIÓ 7

Saps si hi ha alguna legislació sobre el ciberassetjament?

192 respostes

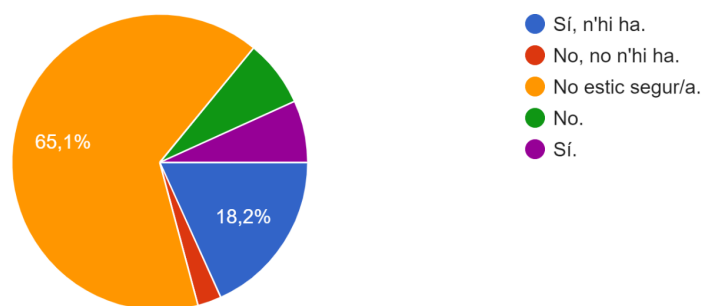

Figura 9: Gràfica d'estadístiques 7.

Un 25% dels enquestats afirma que hi ha legislació sobre el ciberassetjament, assenyalant un nivell de coneixement i consciència sobre el marc legal en aquest àmbit. D'altra banda, un 9,9% sosté el contrari, indicant-hi una percepció equivocada o manca d'informació sobre el tema. És significatiu que un 65,1% manifesta incertesa sobre l'existència de legislació, cosa que apunta a una necessitat urgent de difondre i explicar els marcs legals vigents en relació amb el ciberassetjament. Això permetrà una comprensió i aplicació efectiva més grans de les lleis en aquesta matèria.

QÜESTIÓ 8

Creus que la Llei Penal del Menor s'hauria d'actualitzar per abordar de manera més efectiva el ciberassetjament?

194 respostes

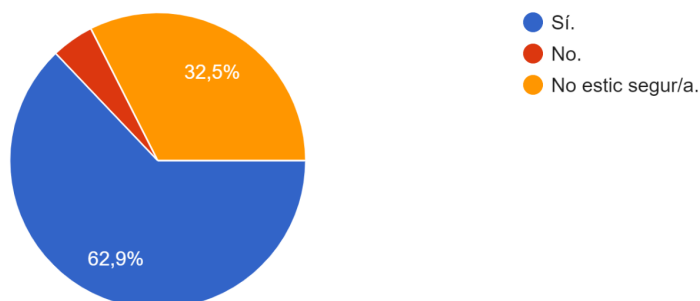

Figura 10: Gràfica d'estadístiques 8.

Un 62,9% dels enquestats opinen que la llei penal del menor requereix actualitzacions per abordar de manera més efectiva el ciberassetjament, reflectint una percepció generalitzada sobre la necessitat de reformes. Tot i això, un 32,5% manifesta incertesa sobre aquest tema, indicant una possible manca d'informació o una posició neutra sobre això. És rellevant esmentar que el 4,6% es mostra en desacord amb la idea d'actualitzar la legislació. Aquestes dades ressalten la importància d'avaluar i debatre detalladament qualsevol proposta de reforma, considerant diverses perspectives i arguments per aconseguir una legislació més efectiva.

QÜESTIÓ 9

En cas afirmatiu, podries raonar-ho?

- S'hauria de poder sancionar amb contundència a tots els que de la manera de sigui causen un mal a algú altre.
- Possiblement la realitat avança més ràpid que la legislació.
- Calen penes més grans.
- Algun càstig han de tenir.
- Estan massa exposats.
- El ciberassetjament no està controlat del tot.

- Es una qüestió que podria salvar vides.
- Actualment es passen per alt situacions que son assetjament i no estan controlades. Crec que sí, ja que el ciberassetjament es un tipus d'assetjament difícil de detectar i amb un gran impacte per la víctima per la dificultat d'eliminar qualsevol cosa que es puja a la xarxa social. L'actualització d'aquesta Llei podria ser beneficiosa per actuar i detectar amb més rapidesa aquest ciberassetjament i amb la finalitat de reduir el mal a la víctima que el pateix.
- Crec que la realitat va molt més ràpid que els legisladors a l'hora de regular-la i és fonamental que la nostra legislació estigui adaptada als temps si volem protegir els més febles.
- És imprescindible que la legislació s'adapti als canvis socials i els nous delictes que se'n deriven d'aquests.
- Es igual de quin tipus d'assetjament estiguem parlant, pot causar els mateixos danys psicològics per la persona que el pateix.
- La realitat sempre avança més de pressa que la legislació, per tant calen mesures ràpides per adaptar la normativa a la realitat.
- Perquè està obsoleta i tot el tema d'Internet a evolucionat molt.
- Sí, perquè la tecnologia va canviant i lleis antigues podrien no ser útils en alguns casos.
- Depèn de l'edat que té sap perfectament el que fa.
- Hauria de protegir al assetjat immediatament.
- Les xarxes socials evolucionen molt ràpidament i les lleis es queden obsoletes en el temps passat.
- Les tecnologies i eines digitals actuals avancen dia a dia, pel que la normativa hauria d'equiparar-se als avenços i canvis en aquest àmbit.
- Totes les lleis s'haurien d'anar actualitzant, cosa que no es fa.
- No.
- S'haurien de poder donar mesures en cas de ciberassetjament i fer que es descobreixi sempre a la persona qui ho realitza.
- Crec que a Espanya hi ha lleis que ja són massa antigues i no s'acaben d'adaptar a la realitat d'avui dia.
- Actualitzar perquè al seu moment no existien aquests delictes.
- No pot ser que si es menor de 14 anys no et passi res!!!!!!

- Tota agressió ha de ser condemnada a favor de la víctima, sempre i quan les proves no mostrin el contrari.
- Depen del tipus d' il·licit aplicaria el codi penal com un major... si amb 14 anys pots portar un vehicle a motor com un ciclomotor i per tant es capacita a les persones de 14 anys com a persones capaces de llegir el codi de circulació, entendre'l i ser capaç d'aplicar la Normativa, entenc que està igualment capacitat per entendre que assetjar algú o agredir algú sexualment (cas dels menors de badalona) entenc que també esta capacitat per ser jutjat com a major. En un primer moment la interpretació del proleg de la llei del menor refereix a la poca capacitat del menor de ser conscient de la il·licitud de la seva conducta, però si amb 14 anys pots conduir inamb 16 ja pots anar a les discoteques o treballar perquè es considera que no està capacitat per entendre la il·legalitat de la seva conducta. Un altre fonement jurídic al que faria esment és que si fins i tot es considera que en determinats casos (maltractament o agressions sexuals) un ç/a menor pot venir a comissaria a presentar la denuncia sense la presència del seu tutor legal perquè un menor si és l autor d un delictes no se l pot considerar apta per entendre la il·licitud del fet... I si fem més prim encara pk un adult si fa una agressió sexual és diferent les conseqüències que per un menor si segons l'article 14 de la CE, no hi pot haver discriminació per qüestions d'edat sexe religió...(aquest últim argument és bastant de conya)....
- Cada vegada els infractors són més joves.
- La llei no pot quedar darrere de la realitat social.
- La llei és del 2000 i caldria actualitzar-la.
- Les tecnologies avancen cada dia, segur que les lleis no.
- Sempre és millor tenir les lleis actualitzades, ja que la societat va canviant i s'han d'anar adaptant.
- Es un maltractament com qualsevol altre.
- Perquè la llei actual no és efectiva.
- Establint mesures cautelars i penes més específiques per tal d'aconseguir que s'aturi l'assetjament.
- La llei està desfasada amb l'actualitat i les innovacions tecnològiques.
- Sempre es pot millorar.

- Les lleis solen anar darrere dels avenços tecnològics i crec que amb l'avenç de la IA caldria actualitzar-la.
- És un problema cada vegada més freqüent a les nostres vides a partir del qual moltes persones perden completament la seva salut mental i no s'hi està buscant cap solució.
- Ara és molt complicat, perquè se'ls hi ha escapat de les mans, però controlant més les xarxes.
- El ciberassetjament és un tipus de bullying que pot portar a un menor a patir malalties mentals com ara depressió, ansietat, un TCA. En el pitjor dels casos també s'han vist casos de suïcidi.
- Cada vegada hi ha més casos.
- No conec la llei penal del menor.
- Els mitjans han evolucionat ràpid i llei penal no.
- La llei s'ha d'adaptar als nous temps, inclòs el desplegament de la I. A.
- Sí, la llei hauria de ser més dura per a l'assetjador i protegir més a la víctima.
- Cada vegada hi ha més persones que pateixen aquest tipus d'assetjament i cada vegada més són menors.
- Actualment es l'assetjament més habitual.
- Si la llei de protecció a menors va destinada a assegurar la integritat i benestar dels mateixos, hauria de contemplar totes les situacions de violència a les quals puguin estar sotmesos.
- La llibertat d'expressió a les xarxes socials hauria d'acabar on comença la falta de llibertat d'una altra persona.
- Considero que sí perquè no se solen penalitzar als agressors d'aquesta mena degudament ni es sol fer res per ajudar a la víctima.
- Perquè els menors sapiguessin que poden anar a la presó com qualsevol adult.
- Considero que el ciberassetjament cada vegada és més freqüent i només per aquest fet considero que hi hauria d'haver una llei més efectiva.
- Cal actualitzar les lleis a nous contextos.
- Suposo que sempre hi ha més a fer i millorar-la mai es de menys.
- Perquè hi ha moltes incoherències i poc sentit comú amb la llei del menor i caldria revisar-la.

- Perquè cada vegada es donen més casos i amb la IA cada vegada sembla més real.
- No conec la Llei per poder-ho justificar.
- Qualsevol protecció o ajuda que es posi davant el ciberassetjament és necessària.
- Per actualitzar i posar penes més dures.
- Com tot... amb el pas del temps s'ha d'actualitzar per els canvis que tenim a la societat... si canvia amb el pas del temps la manera de delinquir també s'ha de modificar qualsevol llei per arribar a poder aplicar-la i que sigui més efectiva.
- No conec la llei, però la realitat és que se'n parla molt de casos.
- Hi ha menors que ja sabem el que està bé i el que no.
- Ha de tenir més mà dura.
- No sé en què consisteix exactament la llei penal del menor, però qui cometi delicte, mereix càstig, independentment de l'edat.
- Per adaptar-ho als temps actuals, a les noves tecnologies, apps i tendències juvenils, que canvien molt ràpidament i de manera continua, i que no tenen similitud amb les de fa 5 o 10 anys.
- Perquè els menors normalment són més inconscients del perill que realment tenen les tecnologies i l'internet, així que se'ls ha de protegir el màxim que es pugui.
- Penso que moltes vegades queda desactualitzada i les maneres de portar el ciberassetjament van a més amb molta facilitat.
- Ningú hauria de tenir dret a assetjar a una altra persona, tingui l'edat que tingui, especialment si és menor.
- Actualitzar, endurir i no protegir als agressors no publicant la seva foto, nom i cognoms.
- S'hauria de regular els accessos dels menors a moltes pàgines webs.
- Actualment el menor és més conscient del mal que pot fet hi ha moltes maneres de que un menor recordi que el que ha fet ha perjudicat a un altre com és fer treballs per la societat durant un temps.
- Regular aquests actes de manera efectiva pot suposar un control major d'aquest tipus d'assetjament.

- Actualment es troben molts casos de ciberassetjament als centres d'educació secundària a causa de l'alt grau d'ús de les xarxes socials. Tenir lleis més actualitzades podria, potser, parar-ne el creixement.
- El ciberassetjament és relativament nou i s'hauria d'abordar des de la perspectiva actual.
- Crec que cal actualitzar les lleis als problemes actuals i en aquest cas del ciberassetjament és un problema que creix cada dia.
- Crec que tota persona que té la capacitat de fer mal ha de poder rebre un càstig.
- Al ésser menors es queden tan amples i les víctimes destrossades per molt temps.

Conclusió de les respostes: La majoria de les respostes indiquen que la llei penal del menor s'ha d'actualitzar per abordar de manera efectiva el ciberassetjament. Els arguments se centren en la necessitat de sancions més severes, la manca de control sobre el ciberassetjament, l'impacte negatiu a les víctimes i la dificultat per detectar-lo. També s'esmenta la necessitat d'adaptar la legislació als avenços tecnològics i als canvis a la societat. Alguns esmenten que la realitat avança més ràpidament que la legislació existent i que és fonamental protegir els més vulnerables. En resum, hi ha un consens general que la legislació s'ha d'actualitzar per abordar adequadament el ciberassetjament en el context actual de la tecnologia i les xarxes socials.

QÜESTIÓ 10

Consideres que la societat està prou informada sobre els perills i les conseqüències del ciberassetjament?

199 respostes

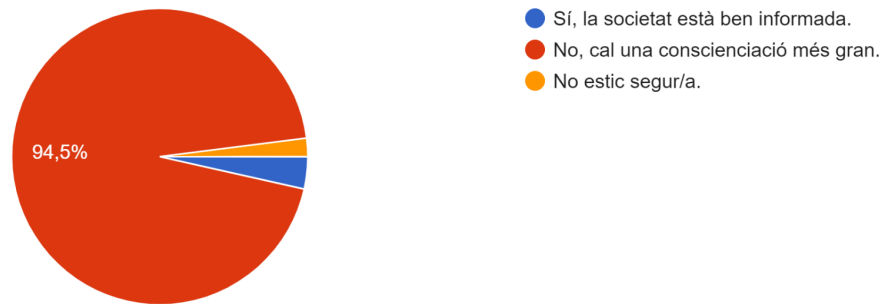

Figura 11: Gràfica d'estadístiques 9.

El 94,5% dels enquestats emfatitza la necessitat de més conscienciació sobre els riscos del ciberassetjament. El 3,5% considera que la societat n'està prou informada, i un 2% es mostra indecís. Aquests resultats subratllen la importància de l'educació i la prevenció en aquest àmbit.

QÜESTIÓ 11

Creieu que l'educació sobre l'ús responsable d'internet i la prevenció del ciberassetjament hauria de ser obligatòria a les escoles?

199 respostes

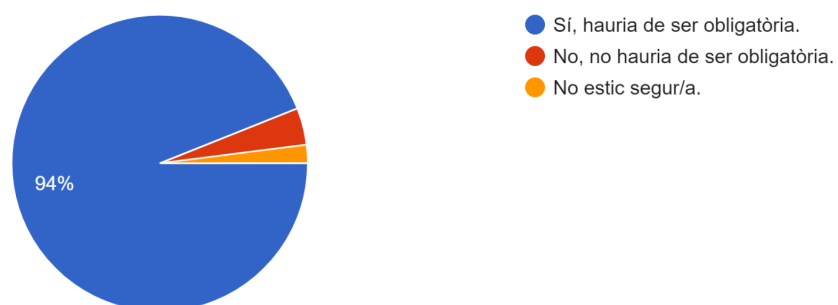

Figura 12: Gràfica d'estadístiques 10.

El 94% advoca per l'obligatorietat d'educació sobre ús responsable d'internet i prevenció del ciberassetjament a les escoles. Un 4% discrepa i un 2% es mostra indecís. Aquestes dades reforcen la demanda de mesures educatives integrals i la necessitat d'un enfocament preventiu en l'àmbit escolar.

QÜESTIÓ 12

Saps si als centres educatius es contempla a la normativa la protecció contra el ciberassetjament?

197 respostes

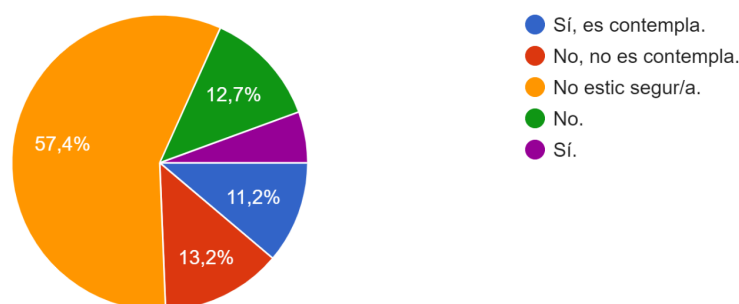

Figura 13: Gràfica d'estadístiques 10.

El 16,8% afirma que els centres educatius contempnen la normativa de protecció contra el ciberassetjament, mentre que el 25,9% opina el contrari i el 57,4% es mostra indecís. Aquests resultats indiquen la necessitat d'una major claredat i èmfasi en la implementació de mesures contra el ciberassetjament a l'entorn educatiu.

QÜESTIÓ 13

Creus que les sancions dels centres educatius són suficients contra el ciberassetjament?

- No tinc coneixement de les sancions, però segur que es poden millorar.
- Crec que no.

- No. (76 respostes)
- No, molts cops s'hauria de ser més dur.
- No tinc coneixement.
- Segurament, no.
- No, haurien de ser més fortes.
- No estic segur/a.
- Hauria de ser més dura.
- En el meu centre no en conec cap cas pero per el poc que he sentit no son efectives.
- No, perquè són sancions, però no eduquen.
- No, considero que cal una educació ja establerta a casa. Penso que les sancions dels centres educatius és una ajuda, però tot es tracta des-de fora i principalment en rebre l'educació adequada.
- No, però no tot és responsabilitat dels centres educatius.
- No hi crec, pel simple fet que els centres no els interessa la burocràcia i la repercussió que això comportaria per a ells. En casos de ciberassetjament és molt comú que els centres es despreocupin d'aquests problemes, això dificulta molt més a la víctima a afrontar la situació.
- Desconec si hi ha una normativa comuna a tots els centres educatius o cadascú es regeix pels seus propis estatuts.
- No conec les sancions.
- Certament, penso que les mesures que pren un centre educatiu envers aquest tipus d'accions no son suficients, així mateix penso que atès que moltes d'aquestes es duen a terme amb dispositius personals o fins i tot en horari no escolar tinc dubtes de si des de les escoles o instituts poden canviar o millorar gaire la seva actuació.
- No ho sé. Segurament és podria fer més.
- No, i crec que seria necessari que es dongués més importància en aquest problema que cada vegada més gent pateix.
- Dons no. De vegades defensen els assetjadors.....
- No ho sé.
- Crec que ells no podem fer gaire res.
- Segons el tipus de sanció.

- Estic segura de que no ja que conec un cas i no van haver-hi cap tipus de sancions.
- Ho desconec.
- No sé.
- Considero que no son conscients dels problemes que hi han en aquests casos i no fan el suficient per combatre'l.
- No a vegades no ho són.
- No. I encara que ho fossin, no s'apliquen suficient.
- No conec cap cas sancionat.
- Crec que depèn molt dels professors i alumnes i que s'actia diferent a cada cas, quan hauria d'haver unes sancions establertes d'obligat compliment.
- Sí.
- No, ja que diuen que ho tenen restringit però no és així.
- No, ja que molts cops tampoc saben si algu esta patin aquest ciberassetjament.
- No, els alumnes segueixen fent el que volen.
- No, són tan insuficients que qui rep la sanció, una vegada complerta, repeteix els incidents.
- No estic segura de quines sancions s'apliquen, però actualment les sancions que fan servir els centres educatius no són suficients en general.
- No ho sé.
- No, crec que haurien de ser sancions majors.
- No, faltaria mes ma dura.
- No, haurien de ser mes rígidesa.
- No, en la majoria dels casos no se li dona la importància/el pes que ha de tenir.
- No, crec que cal unes sessions de reflexió per que no torni a pasar.
- No les conec.
- No tengo constancia del tipo de sanciones que imponen.
- Depèn del centre i del cos de direcció.
- No ho son.
- Nose quines sancions imosen els centres educatius però segur que no és prou gran com es mereix ja que es força greu.
- No estic segur.

- No sé exactament quin tipus de sancions que s'imposen als centres educatius.
- En alguns centres sí, en d'altres les mesures haurien de ser molt més radicals (suspensió temporal de l'alumne + reunió amb els pares, i que no es classifiqui simplement com a "coses de nens").
- No, no ho son.
- No, falta més mà dura.
- Sincerament, no era conscient de la existència de sancions contra el ciberassetjament en centres educatius. Suposaré que és un càstig com amb els casos de assetjament físic. No conec la severitat de les sancions, però probablement sigui insuficient, degut a la novetat d'aquesta situació, i la edat avançada del professorat. Amb el canvi de professorat potser hi haurà un canvi de actitud en front a aquest tipus d'assetjament.
- Depèn, en alguns casos sí, però en d'altres no.
- No se les sancions.
- No, posar una incidència i obrir un expedient no són sancions suficients, s'hauria d'evitar abans de que passes i en cas de que passi posar una sanció més greu.
- No, crec que hi hauria d'haver més conscienciació i control sobre el tema.
- Sí.
- No conec les sancions.
- No ho són.
- No, ja que no es té tant en compte un insult pel mòbil com si un infant ho fa en persona.
- No ho sé.
- Malauradament moltes vegades no.
- No conec les sancions.
- No perquè encara que les escoles intentin concienciar als alumnes, alguns d'aquests ho segueixen fent sense cap tipus d'empatia.
- No, no n'hi ha prou, cal abordar aquest assumpte des de tots els àmbits possibles.
- No, perquè en moltes ocasions el professor no actuen adequadament o directament no fan res per evitar-lo o per ajudar a la persona assetjada.
- Diria que no.

- No, no són suficients, haurien de ser més dures. M'agradaria opinar que els centres educatius haurien de col·laborar per protegir i evitar el ciberassetjament però no hauria de recaure sempre tot en el professorat. Hi hauria d'haver altres professionals que s'encarreguessin de ple en tots aquests aspectes nous preocupants que pateix la societat actual (ed. emocional, ed. per a la salut, ed. vial, internet i pantalles, assetjament, *bullying*, trastorns alimentaris, drogodependències, etc) i que no ho haguessin d'abarcabar sempre tot els docents, que ja prou funcions i tasques els toca portar a terme.
- Lo desconozco.
- No no són suficients. Al final, el fet de que passi a la xarxa que costa de controlar fa que els centres es desentenguin. Hauria d'haver un protocol clar si es te coneixement d'alguns situació.
- Crec que no són suficients i que enlloc d'expulsions s'hauria de fer pedagogia.
- Una millor conscienciació i educació per evitar-ho d'arrel seria millor.
- Crec que no son suficients en cap tipus d'assetjament. Falten eines en tots els àmbits.
- No, cal una formació a tots els nivells de centre (alumnat, professorat, equip directiu, etc.) per a poder abordar la problemàtica des de la mateixa institució.
- No, molts centres no li donen la importància i el reconeixement que pot arribar a tenir.
- No ho són.
- No. Perque no son contundents ni eficaces.
- Segurament no ho siguin, ja que molta gent no veu la perillositat del ciberassetjament.
- Crec que en general el tractamebt davant qjalsevol tipis d assetjament es insuficient.
- No, jo implementaria al sistema educatiu l'expulsiódirecte del centre davant de qualsevol cas de bullying, per tant, incluint evidentment el ciberassatgement.
- No les conec.
- No estic segura que les escoles puguin controlar l'ús que fan els alumnes de les xarxes socials fora de l'horari escolar. De totes maneres , les escoles no

ho poden arreglar tot. Aquest tema, com molts d'altres, haurien de ser responsabilitat dels pares.

- No. S'hi ha d'aprofundir més i han de ser més estrictes.
- No conec cap cas, però en altres sé que no apliquen be les sancions.
- Sí.
- Segurament no, però probablement perquè no tenen prou recursos, ajudes i/o formació per dur-les a terme de manera efectiva.
- No, s'hauria de millorar les sancions per tal de reduir els casos de ciberassetjament.
- Desconec si hi ha sancions.
- No. si no existeix una denuncia i encara amb denuncia els centres educatius tenen poca autoritat avui en dia.. les sancions són normalment expulsió al domicili i això a vegades es més un regal que no un càstig per l'alumne.
- En una fase inicial, no delictiva, pero sí molesta, debería ser más preventiva. Cuando se detecte un caso ya grave, su función sería comunicarlo inmediatamente a la policía.
- No, crec que haurien de posar-s'hi molt més.
- No ni als centres ni enlloc.
- No. Però tampoc ha de recaure tot en els centres educatius, que prou feina tenen i pocs recursos.
- Sí. Si s'apliquen bé.
- No crec.
- Ho desconec.
- Suposo que depèn molt de l'institut on es donin aquests comportaments.
- No ho crec.
- No se quines són.
- Sí.
- Depèn del centre educatiu, ja que moltes vegades actuen diferents. El que tinc clar és que s'ha de fer molta consciència i és important la prevenció.
- No, és un fet molt greu hi hauria de ser sancionat greument.
- No ho crec.
- No hi ha prou suport dels estaments superiors i és triguen massa a resoldre casos, no per part de l'escola.

- Es fa el que es pot, però en ocasions no ha de ser l'escola qui hauria de portar a terme les sancions.
- Hi ha de tot.
- Mai.
- No ho són degut a que no es contempla a la normativa dels centres educatius.
- Sí tot i que a vegades sembla que no perquè no sempre es coneixen tots els atacs.
- Crec q haurien de ser més estrictes tant per la persona assetjada com per l, assetjador.
- No puc valorar.
- Suposo que no, ja que no deuen tenir els mitjans per poder contenir aquest problema poder per falta de normativa interna i o legal.
- No es fa prou amb sanciones escolares. Cal una educació des de casa. Els pares no saben dels perills reals. Que fan sancionant als centres si a casa no es fa res.
- No ho sé.
- Crec que no son els centres educatius els que han de sancionar, sinó que s'han d'ocupar les família i altres.
- No l més si els assetjadors són "nens de bona família".

Conclusió de les respostes: La majoria de les respostes indiquen que les sancions dels centres educatius no són suficients contra el ciberassetjament. Moltes persones afirmen que les sancions són insuficients, que haurien de ser més dures o més estrictes. Alguns esmenten que els centres educatius no es preocupen prou per a aquest problema o que no són conscients de la importància del ciberassetjament. També s'esmenta que les sancions no eduquen ni solucionen el problema. Alguns consideren que les sancions haurien d'estar recolzades per una educació adequada a la llar, i que els centres educatius no hi poden fer gaire. En general, hi ha un consens que les sancions actuals no són efectives i que calen mesures més energètiques per abordar el ciberassetjament a les escoles.

